

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Zahraniční obchod České republiky

Martin Řezáč

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Martin Řezáč

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Zahraníční obchod České republiky

Název anglicky

Czech Republic's foreign trade

Cíle práce

Práce analyzuje vývoj hodnoty, teritoriální a komoditní struktury českého zahraničního obchodu. Jsou identifikovány nejvýznamnější změny v českém zahraničním obchodě ke kterým v průběhu posledních cca deseti let došlo. Rovněž jsou vymezeny faktory, které vývoj českého zahraničního obchodu výrazně ovlivňovaly a stále ovlivňují. V neposlední řadě je identifikována konkurenceschopnost jednotlivých agregací reprezentujících českých zahraničního obchodu.

Metodika

- 1) Specifikace cílů
- 2) Vymezení teoretického zázemí, včetně literární rešerše vztahující se k vymezeným cílům
- 3) Sběr datových údajů sekundárního charakteru
- 4) Zpracování kvalitativní a kvantitativní analýzy
- 5) Vymezení nejvýznamnějších výsledků plynoucích z analýzy a jejich následná diskuse
- 6) Formulování závěrů vztahujících se k cílům bakalářské práce

Doporučený rozsah práce

40 stran

Klíčová slova

Zahraniční obchod, export, import, Česká republika, struktura, teritoria, komodity, hodnota, objem, konkurenceschopnost, faktory, vliv

Doporučené zdroje informací

BENEŠ, V. *Zahraniční obchod : [příručka pro obchodní praxi]*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0558-3.

KRUGMAN, P R. – OBSTFELD, M. *International economics : theory and policy*. Boston: Pearson Addison-Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-49304-0.

SAMUELSON, P A. – NORDHAUS, W D. *Ekonomie : 19. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.

SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 ZS – PEF (únor 2018)

Vedoucí práce

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 4. 1. 2017

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 26. 1. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 11. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma „Zahraniční obchod České republiky“ vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů, pod vedením vedoucího bakalářské práce. Dále prohlašuji, že jsem neporušil autorská práva třetích osob.

V Odoleně Vodě, dne 13. 3. 2018

Martin Řezáč

Poděkování

Chtěl bych velice poděkovat vedoucímu práce prof. Ing. Lubošovi Smutkovi, Ph.D. za veškeré věcné rady, konzultace a názory při psaní této bakalářské práce.

Zahraniční obchod České republiky

Souhrn

Práce analyzuje vývoj hodnoty, teritoriální a komoditní struktury českého zahraničního obchodu. Jsou identifikovány nejvýznamnější změny v českém zahraničním obchodě, ke kterým v průběhu posledních cca deseti let došlo. Rovněž jsou vymezeny faktory, které vývoj českého zahraničního obchodu výrazně ovlivňovaly a stále ovlivňují. V neposlední řadě je identifikována konkurenceschopnost jednotlivých agregací reprezentujících českých zahraniční obchodu.

Klíčová slova: zahraniční obchod, export, import, Česká republika, struktura, teritoria, komodity, hodnota, objem, konkurenceschopnost, faktory, vliv

The Czech republic's foreign trade

Summary

The bachelor thesis analyses the development of territorial and commodity structure values of the Czech foreign trade. The most significant changes in the Czech republic foreign trade which have occurred over the ten years have been identified. There are also factors that have influenced and continue to influence the development of Czech foreign trade. Last but not least the competitiveness of individual aggregations representing Czech foreign trade is identified.

Keywords: foreign trade, export, import, Czech republic, structure, territories, commodities, value, volume, competitiveness, factors, impact

Obsah

1	Úvod	13
2	Cíl práce a metodika	14
3	Literární rešerše	17
3.1	Mezinárodní obchod.....	17
3.1.1	Definice	17
3.1.2	Mapování zahraničního obchodu.....	17
3.2	Efekty mezinárodního obchodu.....	18
3.2.1	Liberalismus	18
3.2.2	Protekcionismus	19
3.3	Ekonomický růst.....	20
3.4	Mezinárodní organizace	20
3.4.1	WTO	20
3.4.2	OECD	21
3.4.3	Evropská hospodářská komise	21
3.5	Evropská Unie	21
3.6	Obchodní politika ČR.....	23
3.7	Faktory ovlivňující zahraniční obchod ČR.....	25
4	Analytická část	27
4.1	Historický vývoj mezinárodního obchodu České republiky	27
4.1.1	Historický vývoj teritoriální struktury mezinárodního obchodu ČR.....	27
4.1.2	Historický vývoj komoditní struktury mezinárodního obchodu ČR	29
4.1.3	Vývoj salda mezinárodního obchodu ČR.....	30
4.2	Podrobná analýza vývoje hodnoty obratu, obchodní bilance, vývozu a dovozu ČR v letech 2007-2016	31
4.3	Teritoriální struktura.....	34
4.3.1	Teritoriální struktura vývozu ČR.....	36
4.3.2	Teritoriální struktura dovozu ČR.....	38
4.4	Komoditní struktura ČR	39
4.4.1	Komoditní struktura vývozu ČR	40
4.4.2	Komoditní struktura dovozu ČR	46
4.5	Konkurenceschopnost dle Lafayova indexu ve vztahu skupin SITC a celkového obratu ČR v letech 2007-2016.....	52

5	Závěr	54
6	Seznam použité literatury	56
7	Přílohy	58

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vzorec Lafayova indexu	16
---	----

Seznam grafů

Graf 1: Teritoriální struktura exportů Československa v roce 1990.....	28
Graf 2: Teritoriální struktura exportů Československa v roce 1990.....	29
Graf 3: Vývoj zahraničního obchodu České republiky 2004-2013	30
Graf 4: Přehled jednotlivých skupin podílející se na vývozu za období deseti let (v %)	41
Graf 5: Přehled jednotlivých skupin podílející se na dovozu za období deseti let (v %)	47

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj obrátu mezinárodního obchodu ČR v letech 2007-2016 v (mil. Kč)	31
Tabulka 2: Analýza vývozu a dovozu v letech 2007-2016 (v mil Kč.).....	32
Tabulka 3: Analýza obchodní bilance ČR v letech 2007-2016 (v mil. Kč).....	33
Tabulka 4: Vývozu a dovozu ČR k zemím EU a mimo EU v letech 2007-2016 (v %)	34
Tabulka 5: Kontinentální rozložení zahraničního obchodu ČR (v %).....	35
Tabulka 6: Teritoriální struktura vývozu ČR a její změny dle sledovaných teritorií (v %)	36
Tabulka 7: Přehled nejvýznamnějších vývozních partnerů v letech 2007 a 2016.....	37
Tabulka 8: Teritoriální struktura dovozu ČR a její změny dle sledovaných teritorií (v %)	38
Tabulka 9: Přehled nejvýznamnějších dovozních partnerů v letech 2007 a 2016.....	38
Tabulka 10: Vývozní zastoupení jednotlivých tříd SITC na zahraničním obchodě za posledních deset let (v %).....	40
Tabulka 11: Komoditní struktura vývozu ČR k roku 2007 dle skupin SITC za období 2007-2010 (mil. Kč).....	42
Tabulka 12: Bazická analýza exportu ČR k roku 2007 dle sledovaných skupin SITC (v %)	43
Tabulka 13: Analýza vývozu exportu ČR dle řetězového indexu (v %)	45
Tabulka 14: Dovozní zastoupení jednotlivých tříd SITC na zahraničním obchodě za posledních deset let (v %).....	46

Tabulka 15: Komoditní struktura dovozu ČR dle skupin SITC za období 2007-2010 (mil. Kč).....	48
Tabulka 16: Bazická analýza importu ČR sledovaných skupin SITC (v %).....	49
Tabulka 17: Analýza dovozu exportu ČR dle řetězového indexu (v %)	51
Tabulka 18: Vývoj komparativních výhod dle Lafayova indexu:	52

Seznam zkratek

ACP	Africká, Karibská, Pacifická skupina států
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
MMF	Mezinárodní měnový fond
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
USA	Spojené státy americké
WTO	Světová obchodní organizace
ČLR	Čínská lidová republika
SITC	Standard international trade clasification

1 Úvod

Zahraniční obchod je velmi výraznou složkou každé ekonomiky státu na světě. Dokáže dynamizovat tempo ekonomického růstu pro danou zemi. Hlavním důvodem vzniku zahraničního obchodu je světová dělba práce. Začlenění státu do mezinárodního obchodu můžeme sledovat z několika významných hledisek a faktorů, které můžeme blíže charakterizovat jako rozdílnost globálního klimatu, různorodost preferencí spotřebitelů na daném území, a především upřednostnění rozsáhlejší efektivity výroby. Spolupráce je jeden z nejdůležitějších aspektů, při kterém společně s efektivním využitím zdrojů lze vytvořit požadovanou přidanou hodnotu. Mezinárodní obchod se uskutečňuje zejména na vřelých vnějších politicko-ekonomických vztazích. Pohybem veškerého kapitálu, peněžních prostředků a investic se velmi výrazně pozvedla světová spotřeba.

Propojování světových trhů především napomáhá dlouhodobý proces globalizace, který prohlubuje obchodní struktury po celém světě. Momentálně dochází k neustálému propojování ekonomik států, tento jev je podpořen liberalistickým přístupem k obchodu. Hlavní snahou je odstranění veškerých překážek obchodování jako jsou cla, kvóty a další opatření, která omezuje globální trh. Česká republika podnikla velmi důležitý krok v oblasti liberalizace, když vstoupila v květnu 2004 do Evropské unie. Tento důležitý okamžik znamenal především pro Českou republiku akceptování obchodní politiky Evropské unie, která je založena na liberalizaci, tím se České republice otevřela cesta na hlavní evropský trh. Evropské obchodní společenství tvoří jedno z největších obchodních center světa.

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je analýza vývoje hodnoty, teritoriální a komoditní struktury zahraničního obchodu České republiky a identifikace nejvýznamnějších změn v českém zahraničním obchodu za posledních deset let.

Smyslem analýzy je určit, jaké segmenty českého mezinárodního obchodu jsou perspektivní. Rovněž jsou vymezeny faktory, které vývoj českého mezinárodního obchodu v minulosti ovlivňovaly a stále ovlivňují. Práce rovněž charakterizuje konkurenceschopnost jednotlivých agregací reprezentující český mezinárodní obchod.

V první části bakalářské práce je uvedena teoretická část, která je zpracována z literární rešerše. Nasbírané odborné poznatky a informace vysvětlují problematiku mezinárodního obchodu. V teoretické části jsou také uvedeny i historické okolnosti, které mají za úkol detailněji pochopit historické pozadí vývoje komoditní a teritoriální struktury ČR v minulých letech. Rovněž v první části práce jsou uvedeny grafy teritoriální a komoditní struktury, které poukazují na jejich následný vývoj. Ke zhotovení práce byla použita odborná literatura z různých literárních zdrojů, která je doplněna o internetové zdroje, jako jsou údaje z Českého statistického úřadu, České národní banky, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstvo zahraničních věcí, tyto prameny jsou v další části práce využity i jako statistické podklady pro teoretickou část.

Analytická část práce je tvořena analýzou dovozu, vývozu a obchodní bilance u komoditní a teritoriální struktury českého mezinárodního obchodu za posledních deset let. Nashromážděná statistická data získaná z Českého statistického úřadu a zdrojů Ministerstva průmyslu a obchodu, byla přepracována a vložena do tabulek a grafů. Ze získaných výpočtů je sestaven profil komoditní a teritoriální struktury českého zahraničního obchodu. Pro charakteristiku komoditní struktury je použita standartní mezinárodní obchodní klasifikace SITC, kterou vede a spravuje Organizace spojených národů.

Komoditní struktura zahraničního obchodu České republiky podle nomenklatury SITC:

- 0) Potraviny a živá zvířata;
- 1) Nápoje a tabák;
- 2) Surové materiály, nepoživatelné, s výjimkou paliv;
- 3) Minerální paliva, mazadla a příbuzné materiály;
- 4) Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky;
- 5) Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.;
- 6) Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu;
- 7) Stroje a dopravní prostředky;
- 8) Průmyslové a spotřební zboží;
- 9) Komodity a ostatní předměty obchodu.

Teritoriální struktura zahraničního obchodu České republiky je v práci nejprve více specifikována ve vztahu k zemím EU a mimo EU, následně je zkoumán vztah vývozních a exportních aktivit dle kontinentů a později ve vztahu k jednotlivým skupinám a společenstvím. V posledním kroku je více a podrobněji specifikována teritoriální struktura dovozu a vývozu, který je uskutečňován Českou republiku ve vztahu ke svým významným obchodním partnerům.

V analytické části pro sledování tempa růstu je použit bazický a řetězový index. Výpočty časových řad jsou uspořádány do tabulek a slouží pro monitorování tempa růstu exportu, importu, obratu a obchodní bilance České republiky.

Řetězový index sleduje po sobě jdoucí období a vyjadřuje, o kolik se změnila hodnota časové řady oproti předchozí hodnotě. Jedná se o index s proměnlivým základem.

Vzorec řetězového indexu:

$$k_i = x_i/x_{i-1}$$

x_i – hodnota sledovaného roku

x_{i-1} – hodnota předchozího roku

Bazický index má vždy stanovený pevný základ. Výpočet tempa růstu je vždy vztažen k výchozímu roku.

Vzorec bazického indexu:

$$k_i = x_i/x_z$$

x_z – první hodnota časové řady

x_i – srovnávané hodnoty časové řady

Lafayův index udává, zda-li existuje konkurenceschopnost neboli komparativní výhoda k celkové struktuře obchodu dané země. Čím vyšší je kladná hodnota výsledku Lafayova indexu, tím větší je komparativní výhoda dané komodity k celkovému obchodu. Vyšší hodnota u jedné komodity vyjadřuje specializaci země v dané oblasti.

Lafayův indexu:

Obrázek 1: Vzorec Lafayova indexu

$$LFI_j = 100 \left(\frac{X_j - M_j}{X_j + M_j} - \frac{\sum(X_j - M_j)}{\sum(X_j + M_j)} \right) \frac{X_j + M_j}{\sum(X_j + M_j)}$$

Zlomek udává poměr čistého vývozu dané položky vzhledem k obratu dané položky

Výraz udává poměr celkového čistého vývozu (za všechny položky) sledované země ku celkovému obratu zahraničního obchodu (za všechny položky) dané země

Vyjadřuje jaký je podíl obratu zahraničního obchodu položky na celkovém obratu (všech položek) sledované země.

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD

3 Literární rešerše

3.1 Mezinárodní obchod

3.1.1 Definice

V odborné literatuře se kromě klíčového pojmu zahraničního obchodu vyskytuje pojem mezinárodního, resp. světového obchodu, který je definován jako „*toky zboží, které jsou předmětem obchodů mezi jednotlivými národními ekonomikami. Mezinárodní obchod se měří objemem světových vývozů a dovozů. V posledních letech v obchodních vztazích nabývají na významu také toky služeb, které lze rovněž do mezinárodního obchodu zahrnout.*“ (Žák in Fojtíková, 2009, s. 4). Práce je užším smyslu vymezena na mezinárodní obchod České republiky. Zahraniční obchod lze definovat jako „*historicky nejstarší a nejrozšířenější formu vnějších hospodářských vztahů. Jde o část sféry oběhu zboží, která představuje směnu se zahraničím, tj. překračuje hranice jednotlivého státu či ekonomického celku. Předmětem zahraničního obchodu je nejen zboží ale i různé služby a práva duševního vlastnictví.*“ (Fojtíková, 2009, s. 4).

3.1.2 Mapování zahraničního obchodu

Podle Českého statistického úřadu (2017) je možné zahraniční obchod statisticky mapovat podle přechodu zboží přes hranice (tzv. přeshraniční pojetí) nebo podle změny vlastnictví (národní pojetí). Princip spočívá v tom, že z pohledu mezinárodního obchodu lze k transakcím se zbožím přistupovat dvěma různými přístupy. V prvním případě se jedná o klasickou statistiku zahraničního obchodu, kdy je monitorován přechod zboží přes hranice. V tomto kontextu je uváděn vývoz z České republiky (ČR) jakožto fyzické překročení zboží českých hranic směrem do zahraničí nebo vývoz v opačném směru, kdy zboží překračuje hranice směrem ze zahraničí do ČR. Je nutné pamatovat na to, že do objemu exportů a importů musíme započítávat i obchodní transakce nerezidentních občanů na území ČR. V druhém případě, tj. národní pojetí, je předmětem statistického sledování změna vlastnictví, která je v souladu s platební bilancí a národními účty. Tento přístup je validní pro pojetí platební bilance České národní banky a ČR jakožto státu, protože monitoruje zahraniční obchod podle jednotlivých finančních toků. Tento způsob se může zdát poněkud komplikovaný, a to z několika důvodů. Jako jeden z mála důvodů lze uvést skutečnost vstupu České republiky do Evropské unie, kdy v rámci následné

liberalizace obchodu zboží a služeb bylo nově umožněno, že i když zboží překročilo v rámci vývozu či dovozu fyzicky hranice, zůstávalo i nadále ve vlastnictví vývozce, resp. dovozce nerezidenta.

3.2 Efekty mezinárodního obchodu

3.2.1 Liberalismus

Jako jeden z efektů mezinárodního obchodu lze uvést liberalismus, který je z mého pohledu pro dlouhodobě probíhající proces světové integrace a globalizace velmi podstatný. Jeho podstata a hlavní výhody spočívají v tom, že pro mezinárodní, resp. zahraniční obchod přinesl uvolnění obchodu díky postupnému odstraňování překážek v podobě různých obchodních bariér (tarifního i netarifního charakteru). Důsledkem toho dochází k pozitivnímu efektu, kdy je národní vnitřní trh otevřen pro vstup zahraniční konkurenci, a stejně tak zcela absentují přímé i nepřímé podpory ze strany státu v nejrůznějších oblastech ekonomiky (Kalínská a kol., 2010, s. 46).

Můžeme sledovat, že liberalizace mezinárodního obchodu nemá vždy pouze pozitivní efekt. V ČR celková liberalizace po změně politických poměrů v roce 1989 představovala pro české subjekty velké nové možnosti v mnoha oblastech včetně zahraničního obchodu i investic, tyto možnosti byly následně podpořeny v roce 2004 okamžikem vstupu země do EU. Vstup zahraniční konkurence na dříve uzavřený národní trh může příznivě ovlivnit dosavadní monopolní situace národních subjektů, kteří jsou nuceni reagovat na konkurenční tlaky, může dojít k profilaci tuzemské výrobní struktury, jakož i k nárůstu specializace ekonomiky.

Na druhou stranu vzhledem k omezené státní podpoře ekonomických oblastí může dojít k tomu, že tradiční národní obory mohou postupně i celkově zaniknout. Jako typickým příkladem shledávám české zemědělství, které je v dnešní době již neschopné pokrýt národní potřeby vlastní produkcí a velká část produktů je dovážena ze zahraničí, ačkoliv více než polovinu naší země pokrývá zemědělská půda. Může se jednat jak o otázku dumpingových cen či skrytých dotací, v každém případě v rámci členství v EU se musela ČR taktéž přizpůsobit prostřednictvím kvót zemědělské produkce, protože jsou Uníí stanoveny povolené kvóty pro produkci vybraných komodit, jako je například mléko. Poslední čtyři roky se hovoří o reformě Společné zemědělské politiky a jedná o možných změnách například ohledně kvót, dotací a odpovědnosti za životní prostředí. Ačkoliv v roce

2015 byla přijata nová pravidla, postupně začala být postupem času opětovně kritizována s apelem na další změny (White, Michalopoulos, 2017).

3.2.2 Protekcionismus

Opačným efektem liberalismu mezinárodního obchodu je protekcionismus, který v rámci obchodní politiky každého státu představuje opatření, směřující k ochraně domácí ekonomiky před vnějšími negativními vlivy. V této souvislosti je nutné dodat, že obchodní politika je nástroj, který uvedené negativní vnější vlivy dokáže podchycovat. Obecně pak platí, že protekcionistická ochranná opatření mají pozitivní efekt v krátkodobém horizontu, nicméně z dlouhodobého pohledu mohou mít případně i negativní efekt.

Jako příklad lze uvést situaci, kdy zavedené ochranné opatření v rámci ekonomiky pro konkrétní průmyslový sektor podpoří zaměstnanost a platová navýšení, nicméně samotný produkt se může stát nekonkurenceschopným v případném umístění na zahraniční trh. A pokud poptávka na místním trhu není dostatečná, začíná odbyt následně klesat, společně s tím i následné zisky, což může vést k propouštění personálu, dokonce tento jev může vyústit v ohrožení průmyslových výrobních subjektů. *„Pokles dovozu v důsledku protekcionistických opatření a jeho substituce domácí výrobou vytlačuje racionální a progresivní působení zahraničních technologií a know-how. Dlouhodobé využívání protekcionistických praktik vede ke ztrátě ekonomického kontaktu země s vnějším prostředím a vnějším prostředím, tj. obchodních partnerů s danou zemí. Státy, které jsou protekcionistickými opatřeními postihnuty, tj. jejich subjektům se zhorší přístup na zahraniční trhy, realizuje různá protiopatření, která v konečném důsledku snižuje dopady ochranné nebo jsou odvetou za ně.“* (Baláž in Štěrbová a kol., 2013, s. 105).

Jurečka s kol. (2017, s. 299) doplňuje, že nejrozšířenější formou protekcionismu jsou cla ve formě přírážek k ceně dováženého zboží, které v konečném důsledku zvyšují ceny dovážených produktů, což negativně ovlivňuje potenciální poptávku. Na druhou stranu toto opatření pomáhá výrobcům v domácím prostředí, protože pokud tito mají vyšší produkční náklady a prodejní ceny než zahraniční výrobci, jsou de facto ve výhodnějším konkurenčním postavení. Navíc prostředky získané z výběru celních tarifů tvoří jednu z příjmových položek státního rozpočtu. V extrémním případě pak může být aplikováno prohibitivní clo, které díky své výši v podstatě zabraňuje jakýkoliv dovoz nebo vývoz do země, tudíž dovozcům a vývozcům se v daném segmentu jakákoliv obchodní činnost nevyplatí z důvodu neúnosně vysoké finální ceny.

V neposlední řadě je nutné dodat, že v průběhu posledních období se podařilo úspěšně odstranit tarifní překážky mezinárodního obchodu, nicméně na druhé straně začaly nabývat na intenzitě překážky netarifní v podobě různých hygienických, veterinárních, bezpečnostních standardů či opatření v rámci ochrany životního prostředí. Tento faktor pak představuje zásadní problém pro méně rozvinuté a chudé země, které v rámci svého rozvoje a konkurenceschopnosti nejsou schopny na stále nové požadavky reagovat, tudíž se dostávají do izolace. Z tohoto úhlu pohledu pak netarifní překážky ve své komplikovanosti a menší míře měřitelnosti mohou pro mezinárodní světový obchod představovat větší škodu než tradičně dříve používaná cla (Fajmon a kol., 2010).

3.3 Ekonomický růst

I přes výhody i nevýhody efektů mezinárodního obchodu Harmáček (2016, s. 205-206) uvažuje, že mezinárodní obchod má dle empirických evidencí pozitivní efekty na ekonomický růst. Příkladně Mezinárodní měnový fond (MMF) nebo Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) označily ve svých studiích mezinárodní obchod a integraci zemí do světového hospodářství za nejvíce jistou cestu k prosperitě. Otevřenost zemí mezinárodnímu obchodu je zároveň indikátorem pro nepodmíněnou konvergenci příjmové úrovně bohatých zemí, byť tuto teorii o pozitivní relaci mezi mezinárodním obchodem a ekonomickým růstem v kontextu rozvojového hospodářství sdílejí státy jenom relativně. Mezinárodní obchod je endogenní faktor, působící na dvou liniích. Na jedné straně pozitivně ovlivňuje ekonomický růst, na straně druhé je růstem sám ovlivňován.

3.4 Mezinárodní organizace

3.4.1 WTO

V rámci mezinárodního obchodu je nejvíce angažovaná Světová obchodní organizace (WTO), jejímž předmětem činnosti je nastavování pravidel pro vzájemné obchodní vztahy členských států organizace. Jejím cílem je neustálá podpora rozvoje mezinárodního obchodu v rámci globální ekonomiky a obrát vzájemného obchodu členských zemí organizace tvoří až 90 % celosvětového obchodu. Podstatou jednání Světové obchodní organizace je dohoda Uruguayského kola GATT (Všeobecná dohoda o clech a obchodu), kterou se členské země zavázaly dodržovat a úkolem WTO je podporovat jejich naplňování.

Organizace slouží zároveň jak prostředník pro jednání o obchodních pravidlech, jakož i pro řešení případných sporů mezi členskými zeměmi a jejími základními principy fungování jsou: obchod bez diskriminace, liberalizace obchodu, předvídatelnost, spravedlivá hospodářská soutěž a princip rozvoje. Celkově je pak cílem WTO „dosažení plné liberalizace mezinárodních obchodních vztahů a vybudování univerzálního mezinárodního právního systému, který by zajišťoval plnění přijatých principů a pravidel.“ (Svatoš a kol., 2009, s. 60).

3.4.2 OECD

Jako další mezinárodní organizaci působící v oblasti mezinárodního obchodu lze uvést Organizace pro ekonomický rozvoj a spolupráci (OECD), zabývající se problematikou hospodářské spolupráce a rozvoje. Na rozdíl od WTO je hlavním cílem OECD pomáhat dosahovat udržitelný ekonomický růst a zaměstnanost, životní úroveň obyvatel a udržení finanční stability států včetně podpory rozvoje ekonomiky prostřednictvím různých doporučení, rozhodnutí či opatření (Mulačová, Mulač a kol., 2013, s. 462).

3.4.3 Evropská hospodářská komise

V rámci orgánů Organizace spojených národů (OSN) je Evropská hospodářská komise (UNECE) jedna z regionálních komisí, zastřešující podporu širší ekonomické spolupráce mezi členskými zeměmi. Do výčtu jejích aktivit lze uvést provádění ekonomických analýz, sledování oblastí energie, obchodu, průmyslu podnikání dopravy, dřevařství atd. (Svatoš a kol., 2009, s. 68).

Bezesporu jako další organizaci v souvislosti mezinárodního obchodu a členství České republiky je nutné uvést Evropskou unii, které bude tvořit samostatnou kapitolu.

3.5 Evropská Unie

Evropská unie v rámci své obchodní politiky používá nástroje, které lze členit do dvou kategorií, a to autonomních a smluvních nástrojů. Autonomní nástroje lze definovat jako akty sekundárního práva Unie a jsou tvořeny cly, regulací importu zboží do EU (jednotná dovozní pravidla pro členské státy Unie) a regulací exportu zboží z EU (jednotná vývozní pravidla pro členské země EU). Smluvní nástroje jsou představovány bilaterálními

a multilaterálními smlouvami. Oba druhy nástrojů jsou vzájemně podmíněny a je charakteristické jejich společné využívání (Týč, 2006, s. 215-221).

Cílem společné obchodní politiky je naplňování a podpora otevřeného multilaterálního systému a ochrana zájmů členských zemí EU i Unie jako celku především v takových případech, kdy by volný obchod mohl negativně ovlivnit ekonomickou situaci, zaměstnanost, obchodní bilanci nebo celkovou prosperitu v rámci celého společenství. Zmiňované nástroje obchodní politiky se dají považovat i za určitou náhradu za neexistující opatření proti nekalým soutěžním praktikám na úrovni EU, které je na národní úrovni jednotlivých států zajišťováno úřady pro ochranu hospodářské soutěže (Euroskop, 2017).

Vnější obchodní vztahy EU mohou mít formu mnohostranných jednání, probíhajících i na půdě WTO nebo OECD či podobu bilaterálních či regionálních vztahů s jednotlivými třetími zeměmi, resp. regiony či sdruženími. Smluvní základna se dělí podle formy obchodních ustanovení na preferenční a nepreferenční. První uvedená kategorie preferenčních dohod funguje na principu poskytnutí výhodnějších podmínek v oblasti vzájemné výměny zboží a umožnění snadnějšího přístupu na trh daného státu. Příkladem tohoto druhu smluv jsou dohody o vytvoření celní unie či dohody o vytvoření zóny volného obchodu. Bilaterální preferenční obchodní dohody jsou uzavírány na základě Všeobecné dohody o clech a obchodu a slouží k usnadnění vzájemného obchodního vztahu. Princip dohody spočívá v závazku smluvních stran dosáhnout pokročilejší liberalizace ve vzájemném obchodě s pomocí doložky nejvyšších výhod.

Dále lze zmínit asociační dohody, resp. dohody o přidružení, které EU uzavírá se státy s cílem úpravy vzájemných vztahů. V rámci tohoto smluvního vztahu jsou zahrnuty především politické, ekonomické a obchodní závazky dané země, kterým je na oplátku umožněn beztarifní přístup na konkrétní evropský trh a dohoda o volném obchodu.

Dalším druhem smluvního nástroje je dohoda o hospodářské spolupráci s rozvojovým charakterem a podporou regionální integrace. Jako příklad lze zmínit dohodu o hospodářské spolupráci EU se zeměmi ACP (Afrika, Karibik a Pacifik), které jsou obecně řazeny k nejhudším státům světa. Vzájemný smluvní rámec s danými státy vychází z dohody o partnerství z Cotonou z roku 2000, na základě které jim EU umožňuje přístup na evropský trh bez cel a kvót. Alternativou jsou dohody o partnerství a spolupráci, které jsou uzavírány se zeměmi regionu východní Evropy a střední Asie, a jejichž cílem je posílení demokratického a ekonomického rozvoje daných zemí prostřednictvím vzájemné spolupráce (Euroskop, 2017).

Ve věci mezinárodního obchodu s nečlenskými Evropská unie používá politiku uzavírání preferenčních dohod s vybranými státy, které podporují vzájemnou obchodní výměnu. Preferenční obchodní dohody jsou uzavírané na základě pravidel WTO, resp. GATT, které oboustranně zavazují oba smluvní partnery liberalizovat vzájemný obchod podle doložky nejvyšších výhod. Konkrétní preferenční dohody existují ve formě celní unie s vytvořením jednotného celního území na teritoriích členů dohody a odstraněním cel a dalších omezení obchodu, a vůči třetím zemím uplatňují jednotný postup, nebo v podobě oblasti volného obchodu, tvořenou samostatnými celními územími účastníků dohody s tím, že režim vůči třetím zemím není dotčen (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2015).

3.6 Obchodní politika ČR

Obchodní politika ČR, resp. politika v oblasti vnějších ekonomických vztahů se dá charakterizovat jako liberální, otevřená, respektující zásady WTO. Všechny tyto faktory musela akceptovat, protože vyplývají z jejího členství v Evropské unii.

Základním pilíře zahraniční politiky v rámci vnějších ekonomických vztahů je zahraničně obchodní politika ČR, která je zaměřena na prosazování ekonomických zájmů národních subjektů a státu v zahraničí. Pro tyto účely byly postupem doby vytvořeny různé proexportní (ale i instituce podporující import), jejichž hlavním cílem je podporovat vstup českých subjektů na zahraniční trhy, resp. asistovat zahraničním investorům při realizaci jejich záměrů na českém trhu. V rámci systému těchto institucí lze jmenovat primárně v rámci státní správy Ministerstvo průmyslu a obchodu, které ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí koordinuje zahraničně obchodní politiku ČR v zahraničí, a to především obchodních zastoupení při velvyslanectvích ČR v hostitelských státech. Ministerstvo průmyslu a obchodu dále kooperuje s Ministerstvem zemědělství v záležitostech týkajících se Společné zemědělské politiky Unie, s resortem financí v oblasti mezinárodní finanční a devizové směny a v neposlední řadě s Ministerstvem místního rozvoje při získávání zahraničních podpůrných projektů. Kromě výše uvedených státních institucí koordinace zahraničně obchodní politiky ČR probíhá i na úrovni spolupráce s průmyslovými svazy a institucemi na podporu exportu, mezi které patří Czech Trade, Česká exportní banka a Czech Invest (Svatoš, 2009, s. 110). Před rokem 2010 obchodní politika České republiky musela reagovat na vstup do Evropské Unie. Čím se obchodní politika snažila definovat svoje klíčová vývozní teritoria. Mezi ně byly zařazeny státy Severní a Jižní Ameriky, severní Afriky a tři státy pocházející z Asie konkrétně Čína, Vietnam a Indie. Mezi další klíčová

teritoria byla přidána Ukrajina a Rusko. V tomto období Česká republika nejvíce podporovala malé a střední podniky, které měli největší možnost uplatnění své produkce na trhu Evropské unie. Orientace nebyla vymezena jen na evropský trh, ale i na ostatní světové trhy. Ze strany státu byla těmto podnikům nabízena veškerá pomoc, aby export do zahraničních teritorií byl uskutečněn. Hlavním úkolem státu v rámci strategie pro export bylo poskytnutí informací ohledně zahraničních trhů, v rámci poradenství české orgány zprostředkovávaly podporu, která zahrnovala i asistenci v rámci zahraničních obchodu. Hlavní asistenci státu spočívala v rozšíření exportní sítě, založení exportní akademie a centra pro export. Od roku 2007 bylo realizováno několik programů, které měli za úkol podpořit exportní aktivitu. Toto programové portfolio bylo propojeno do více institucí včetně České exportní banky, Exportní garanční a pojišťovací společnosti a agentury Czech Trade. Veškerá programová nabídka zahrnovala například poskytnutí různých úvěrů na dlouhodobé výrobní aktivity v zahraničí, uskutečňování investic do výrobních odvětví.

Před dvěma lety, tj. v roce 2015 byla vládou ČR schválena nová koncepce zahraniční politiky ČR, která má definovány tři globální cíle: bezpečnost, prosperitu a lidskou důstojnost včetně lidských práv. Strategie obchodní politiky je definována následně: *„Se svou otevřenou ekonomikou se ČR řadí mezi čtyřicet nejbohatších zemí světa. Poměr vývozu k hrubému domácímu produktu činí zhruba osmdesát procent, přičemž zásadní část vývozu směřuje do Evropské unie. Globální potřeby a trendy a především zahraniční poptávka po českém zboží a službách mají proto významný dopad na prosperitu země. ČR usiluje o otevřený a předvídatelný mezinárodní ekonomický řád založený na jasných a spravedlivých pravidlech.“* (Ministerstvo zahraničních věcí, 2015).

Ze schválená aktualizace obchodní politiky vzešly hlavní cíle, které by tato politika měla postupně splnit do roku 2020. Mezi hlavní cíle patří celkové navýšení exportu do roku 2020 vůči roku 2010 o 50 %. Dalším cílem by mělo být zajištění progresivnějšího tempa růstu vývozu do zemí mimo EU. Tento cíl by měl z části zmenšit závislost na hospodářstvích členských zemí EU. Důraz je také kladen na co nejvyšší přidanou hodnotu českých výrobků, aby zlepšily svoji konkurenceschopnost a ekonomickou výnosnost.

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR se snaží podporovat export České republiky prostřednictvím agentur Czech Trade a Czech Invest. Hlavní důraz Czech Trade klade na zvyšování exportní výkonnosti a zlepšení konkurenceschopnosti českých exportních firem na zahraničních trzích. Prostřednictvím několika různých aktivit a nástrojů. Sníží se svým klientům zprostředkovat například poradenské služby k vývozu, zjišťuje aktuální vývoj

na zahraničním trhu, zajišťuje exportní vzdělání a poskytuje informace, které klient potřebuje k uskutečnění vývozu. Tyto veškeré činnosti uskutečňuje tato agentura prostřednictvím svých světových kanceláří.

V roce 2007 byl z hlediska aktivity Czech Trade vyvezli klienti této agentury zboží celkové hodnoty 3,4 miliardy Kč. Z toho největší část putovala do Ruska, kam se povedlo vyvézt zboží v hodnotě 1,3 miliardy Kč. Od roku 2007 z větší části využívali pobočky klienti mimo Evropskou unii, což potvrzuje, že tato agentura má velký vliv i na export mimo Evropskou unii. Czech Trade ve spolupráci s Evropskou unií dokázal financovat několik programů např. program, který českým exportérům dokáže pomoci a marketingovou přípravou na mezinárodní výstavy a veletrhy. V posledních letech patří mezi odvětví, která jsou nejčastěji z hlediska veletrhů a mezinárodních výstav prezentována patří dle skupin SITC strojírenství, automobilový průmysl, potravinářský průmysl, energetika a obor stavebnictví. V současné době funguje ve světě několik poboček této agentury na vše světadílech. Czech Trade v minulosti realizoval několik zahraničněobchodních. Jedna z nejdůležitějších delegací, která se v posledních letech uskutečnila se týkala energetiky v polských Katovicích.

V uskutečňování zahraničních investic pomáhá další zahraničněobchodní agentura, kterou spravuje Ministerstvo průmyslu a obchodu. Agentura Czech Invest páruje a připravuje zahraniční investice a finanční programy. Hlavní spolupráce stejně tak jako v případě Czech Trade je ve vztahu k malým a středním podnikům. Czech Trade ve vztahu k českému hospodářství realizoval investice přibližující se hranici 1 bilionu korun. Tato významná spolupráce a podpora mezinárodního obchodu vychází z obchodní politiky České republiky a ze zásad obchodní politiky Evropské unie.

3.7 Faktory ovlivňující zahraniční obchod ČR

Faktory, které působí na ekonomiku daného státu lze sledovat z několika různých pohledů. Pro práci jsou vymezeny nejdůležitější faktory ve vztahu k mezinárodnímu obchodu České republiky.

Otevřenost ekonomiky České republiky je jedním z faktorů, který zásadně ovlivňuje českého hospodářství. Tento faktor se dá sledovat z několika hledisek jako je například podíl vývozu na celkové produkci. Z hlediska tohoto ukazatele v roce 2012 byla dle statistik Evropské unie česká ekonomika na 9. místě, což značí, že Česká republika patří v rámci evropského uskupení mezi otevřenější ekonomiky. Za významnou komparativní výhodu

I lze považovat polohu České republiky. České hospodářství je situováno přímo do středu Evropské unie, a proto představuje významný tranzitivní uzel napříč Evropou. Velké ekonomické omezení je absence přístupu k moři, které alespoň z části kryje tranzitivní poloha v Evropě. Naprosto klíčovou úlohu má vztah České republiky k německému hospodářství, které reprezentuje jednu z největších ekonomik světa. Německo produkuje zboží s velkou přidanou hodnotou, a z toho těží i čeští exportéři. Dalším důležitým faktorem, který dokázal rozhýbat zahraniční obchod byl příliv zahraničního kapitálu. Ten byl pro Českou republiku zvláště důležitý, protože představoval pro zahraniční investory zajímavou investiční destinaci se stabilní politickou situací, strategickou polohou ve středu Evropy, kvalifikovanou a levnou pracovní silou a levnými kapitálovými vstupy, jako jsou například infrastruktura, energie apod. Současně ze strany státu byly investorům nabízeny investiční nabídky ve formě poskytnutí vhodných prostor v určených průmyslových zónách, finanční či daňové podpory. ČR byla ve své době jednou z nejvíce atraktivních destinací pro zahraniční kapitál (v roce 2005 zaujímala na žebříčku AT Kearney 23. místo na světě), toto postavení nicméně postupem doby zesláblo. Důvodem byl nejen postupně se snižující zájem investorů o region střední Evropy, ale i určité vnitřní problémy ČR, především byrokratické překážky, komplikovaný daňový systém, posilující česká měna, nízká efektivnost soudnictví, nedostatek pracovní síly v určitých oborech, jazyková bariéra apod. Při pohledu na časovou řadu 1993–2007 se celková hodnota investičních aktivit zahraničních investorů v českém prostředí zvýšila z původních 420 mld. Kč na 3 330 mld. Kč (Svatoš, 2009, s. 105). Ze statistik České národní banky vyplývá, že v roce 2015 činily přímé zahraniční investice v ČR 2 895,2 mld. Kč s tím, že nejvíce zahraničního kapitálu bylo investováno do zpracovatelského průmyslu, finančních a pojišťovacích činností, velkoobchodu, maloobchodu a oprav motorových vozidel. Z teritoriálního hlediska pak mezi největší zahraniční investory v ČR patří Nizozemí, Rakousko a Německo (Česká národní banka, 2017).

Jedním z problémů, který se vyskytl v posledních letech je slabý technologický pokrok. Nová koncepce průmyslu by měla pomoci k lepší digitalizaci, a tím restrukturalizovat hlavní odvětví české ekonomiky. Rizikem může být i levnější pracovní síla pocházející z Východní Evropy.

4 Analytická část

4.1 Historický vývoj mezinárodního obchodu České republiky

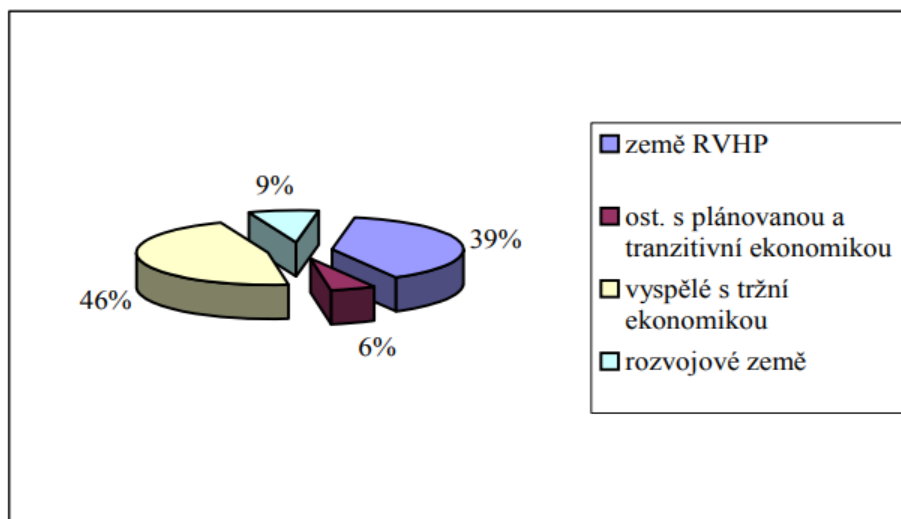
Mezinárodní obchod v podobě vnějších ekonomických vztahů jsou pro ČR klíčové. Z historického pohledu se ČR řadila mezi průmyslově a ekonomicky vyspělé země a v roce 1918 se řadila mezi dvacet nejvíce vyspělých států světa. Tradičně mezi nejsilnější produkční odvětví patřila produkce skla, bižuterie, sladu, chmele, piva, ale i strojírenských produktů nebo výrobků zbrojařského průmyslu. Před druhou světovou válkou bylo české hospodářství orientováno na trhy západních států, naopak pro poválečné období byla charakteristická příslušnost tehdejšího Československa do ruské mocenské sféry v podobě bloku zemí RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci). Princip fungování tehdejší ekonomiky byl postaven na systému ročních a pětiletých plánů včetně sféry zahraničního obchodu (Svatoš a kol., 2009, s. 98).

Podstatnou charakteristikou RVHP byl aspekt platebního režimu, který probíhal na základě clearingů s převoditelným rublem jakožto zúčtovací jednotkou. Z tohoto pohledu se dá na RVHP nahlížet sice jako na velký, nicméně uzavřený trh (Holman, 2010, s. 11). I přes výhradní spolupráci se zeměmi RVHP uzavřelo tehdejší Československo obchodní bilaterální smlouvy s Evropským hospodářským společenstvím, tudíž změna v roce 1989 predikovala orientaci československého zahraničního obchodu na státy s tržní ekonomikou. Organizace zahraničního obchodu fungovala pod gescí státního monopolu zahraničního obchodu a deviz a celý sektor byl řízen zákonem č. 42/1980 Sb., o hospodářských stycích. V praxi pak zákon především definoval organizace zahraničně-obchodní činnosti, kterou mohly vykonávat výhradně podniky zahraniční obchody a subjekty, disponující povolením od ministerstva zahraničního obchodu. Na trh měla tato skutečnost dopad na omezené možnosti československých výrobců disponovat kontakty na obchodní partnery v zahraničí, což vyústilo v jejich nevědomost a nezkušenosti se zahraničním tržním prostředím (Jandová, 2006, s. 7-8).

4.1.1 Historický vývoj teritoriální struktury mezinárodního obchodu ČR

Po politických změnách v roce 1989 došlo k obrácenému trendu. Na rozdíl od období před rokem 1989, kdy byl československý zahraniční obchod orientován na obchod se zeměmi RVHP, kam směřovaly až 2/3 československého vývozu, tak od roku 1990 největší část české produkce směřovala především do tržních ekonomik, viz graf č. 1.

Graf 1: Teritoriální struktura exportů Československa v roce 1990

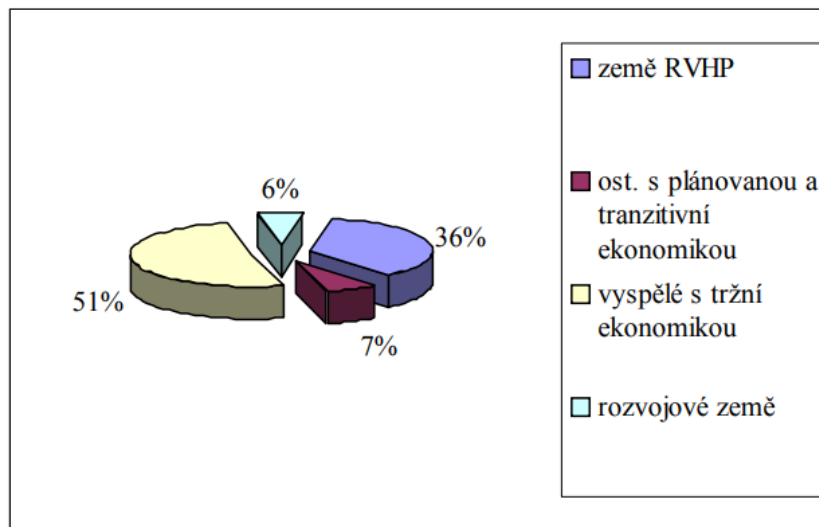

Zdroj: Jandová, 2006, s. 10

Vzhledem k motivaci českých výrobců začít nacházet své postavení na konkurenčních trzích vyspělých tržních ekonomik začali zvyšovat efektivitu výroby, na druhou stranu disponovali nižší technickou a technologickou úrovní. Tato skutečnost byla kompenzována kurzem koruny a nižšími náklady na pracovní sílu, tudíž v důsledku byla česká produkce do určité míry konkurenceschopná. Odborníci nicméně konstatují, že tehdejší československá ekonomika nebyla schopna využít potenciál dovozu vyspělých zemí, vzniklý liberalizací mezinárodního obchodu zrušením řady obchodních překážek a zařazením do systému všeobecných celních preferencí, nebo příležitosti vytvořené devalvací československé měny (Jandová, 2006, s. 11).

Teritoriální struktura dovozů do Československa měla identický trend, kdy v importech dominovaly dovozy z tržních ekonomik, a to ve více než polovině celkového objemu. Důvod byl jednoznačný, místní spotřebitelé, kteří byli během doby předcházejícího politického režimu limitováni v dostupné nabídce produktů a služeb, disponovali velkou poptávkou po dříve nedostupných produktech. Stejně tak na dovozech činil významný podíl import technologicky vyspělejší produkce v komoditní skupině SITC 7, která byla základem pro dodání nových technologií potřebných pro nápravu dosavadní technické zaostalosti československé produkce, resp. pro intenzivní ekonomický růst (Jandová, 2006, s. 12). Přehled teritoriální struktury vývozu Československa v roce 1990 je představen v grafu č. 2.

Graf 2: Teritoriální struktura exportů Československa v roce 1990

Zdroj: Jandová, 2006, s. 12

4.1.2 Historický vývoj komoditní struktury mezinárodního obchodu ČR

Při pohledu na komoditní strukturu mezinárodního obchodu Československa v roce 1990 je zřetelné, že klíčovou roli ve vývozech zaujímala komoditní skupina SITC 7 (stroje a dopravní prostředky), která činila skoro 40 % československého exportu. Druhou nejvýraznější položku zaujímala skupina SITC 6 (průmyslové zboží) s podílem přesahujícím jednu čtvrtinu objemu velkých vývozů. Je nutné poznamenat, že komoditní struktura byla variabilní podle teritoriálního hlediska, kdy třída SITC 7 byla dominantní u vývozů do zemí s plánovanou a tranzitivní ekonomikou, naopak výrobky nomenklatury SITC 4 byly vyváženy především do států s tržní ekonomikou, viz graf č. 3. Pro úplnost je zde výčet jednotlivých komoditních skupin: SITC 0 = potraviny a živá zvířata, SITC 1 = nápoje a tabák, SITC 2 = suroviny bez paliv, SITC 3 = minerální paliva a maziva, SITC 4 = živočišné a rostlinné tuky a oleje, SITC 5 = chemikálie, SITC 6 = průmyslové zboží, SITC 7 = stroje a dopravní prostředky, SITC 8 = různé hotové výrobky, SITC 9 = produkty bez specifikace (Jandová, 2006, s. 8-9).

V souvislosti s vývozy daného časového období je zajímavá poznámka o tom, v jakých odvětvích mělo Československo komparativní výhody. Podle Ebberse a Olsona (in Jandová, 2006, s. 9) to ve vztahu k teritoriím států s tržní ekonomikou byly obory průmyslového zboží, minerálních paliv a maziv a různých hotových výrobků. Naopak

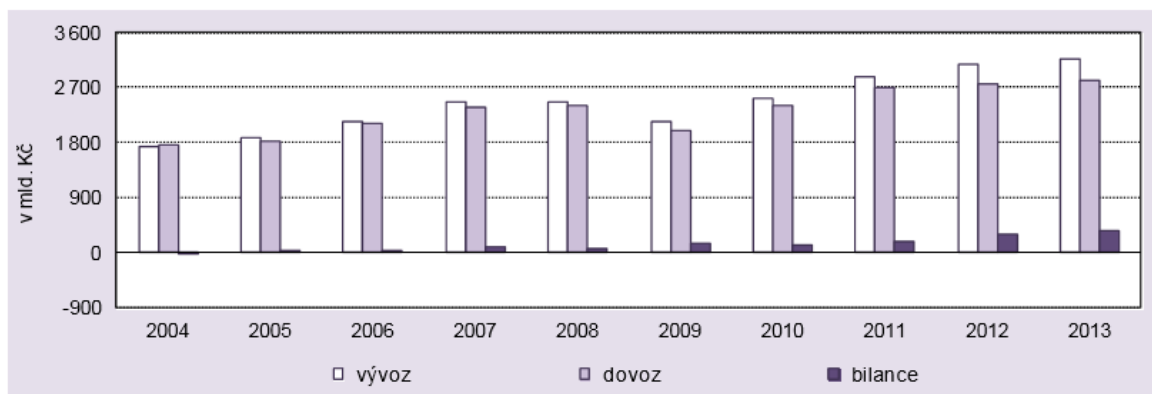
vzhledem k vývozům do zemí RVHP se jednalo o stroje, dopravní prostředky, průmyslové zboží a různé hotové výrobky.

Pro komoditní strukturu dovozů do Československa byly dominantní sektory strojů a dopravních prostředků a obor minerálních paliv a maziv. Můžeme spatřit evidentní rozdíl podle teritoriálních destinací. Pokud budeme uvažovat obě skupiny zemí (tržní ekonomiky a plánované a tranzitivní ekonomiky, převažovaly nejvíce dovozy skupiny SITC 7 (stroje a dopravní prostředky). Druhé místo bylo následně variabilní, kdy z tržních ekonomik dominovaly importy chemikálií, a naopak z plánovaných a tranzitivních ekonomik byly nejvíce dováženy minerální paliva a maziva. Při porovnání obou kategorií zemí, pak z hlediska destinace importů převažovaly dovozy ze zemí s tržní ekonomikou.

4.1.3 Vývoj salda mezinárodního obchodu ČR

Zásadní zlom pro vývoj mezinárodního obchodu je představován vstupem České republiky do Evropské unie. Jak vyplývá z tabulky č. 1, v roce 2005 objem vývozu mírně převýšil objem dovozu a poprvé od vzniku samostatné republiky bylo zaznamenáno pozitivní saldo obchodní bilance. Tato v roce činila necelých 39 mld. Kč, v roce 2013 dosáhl hodnoty 351 mld. Kč a v minulém roce (2016) 479 mld. Kč (vývoz činil 3 974 mld. Kč a dovoz 3 494,7 mld. Kč). Pokud srovnáme časovou řadu od roku 1993 do roku 2013, tak se hodnota bilance postupně navyšovala (s výjimkou roku 2009, který byl ve znamení globální ekonomické krize) až na svůj sedminásobek, viz graf č. 5 (Český statistický úřad, 2014).

Graf 3: Vývoj zahraničního obchodu České republiky 2004-2013

Zdroj: Český statistický úřad, 2014

Za prvních deset let od vstupu České republiky do Evropské unie došlo k zachování významného podílu mezinárodního obchodu ČR s dalšími evropskými státy, a to díky volnému trhu v rámci evropského mezinárodního společenství. Stejně tak je evidentní dlouhodobá kladná bilance zahraničního obchodu ČR především se sousedními státy, které jsou členskými státy Unie. Je nutné zmínit, že v daném časovém období došlo k mírnému poklesu celkového objemu vývozu i dovozu ČR se zeměmi EU. Zatímco v roce 2004 tento obrat tvořil 80 % z celkového obratu ČR, v roce 2013 byla hodnota o 6 procentních bodů nižší, tj. přibližně 74 %. Pokles hodnoty byl kompenzován nárůstem obchodu s mimoevropskými státy, především s Čínou, Ruskem a USA (Český statistický úřad, 2014).

4.2 Podrobná analýza vývoje hodnoty obratu, obchodní bilance, vývozu a dovozu ČR v letech 2007-2016

Tabulka 1: Vývoj obratu mezinárodního obchodu ČR v letech 2007-2016 v (mil. Kč)

Rok	Hodnota obratu	Hodnota meziroční změny obratu	Řetězový index
2007	4 870 552	x	x
2008	4 880 225	9 673	1,002
2009	4 127 659	-752 566	0,846
2010	4 944 354	816 695	1,198
2011	5 566 254	621 900	1,126
2012	5 839 486	273 232	1,049
2013	5 998 189	158 703	1,027
2014	6 828 456	830 267	1,138
2015	7 360 249	531 793	1,078
2016	7 468 714	108 465	1,015
Průměr	x	x	4,8 %

Zdroj: ČSÚ

Celkový roční obrat mezinárodního obchodu ČR je celkový souhrn dovozu a vývozu, které uskutečnilo české hospodářství v průběhu jednoho roku. Během sledovaného období zaznamenal celkový obrat pozitivní růst kromě roku 2009, kdy došlo k poklesu o 15,6 %. Mezi roky 2008 a 2009 lze pozorovat největší diferenci neboli propad v peněžních vyjádření 752 566 mil. Kč v důsledku dluhové krize v eurozóně, která vznikla nedůslednou fiskální politikou zeměmi jižní Evropy. Místem, kde tato hospodářská recese vznikla můžeme označit Řecko, následně se tento ekonomický dopad rozšířil do dalších států mimo Polsko, které zaznamenalo růst HDP. V následujícím roce 2010 můžeme spatřit největší nárůst oproti předešlému roku, a to o celkových 19,8 %. Od roku 2010 lze sledovat trend

růstu až do roku 2016. Za další dva významné růsty během sledovaného období lze označit roky 2011 a 2014.

Obrat se meziročně zvyšoval o 4,8 %. Za nejvýznamnější změnu můžeme považovat meziroční propad mezi roky 2008 a 2009, dalším důležitým vývojem obratu můžeme označit roky 2010, 2011 a 2014, během kterých došlo k nadprůměrným nárůstům obratu zahraničního obchodu. Celkový přírůstek za sledované desetiletí od počátečního roku činil kladný rozdíl 2 598 162 mil. Kč.

Tabulka 2: Analýza vývozu a dovozu v letech 2007-2016 (v mil Kč.)

Rok	Vývoz	Meziroční rozdíl	Řetězový index	Dovoz	Meziroční rozdíl	Řetězový index
2007	2 479 234	x	x	2 391 319	x	x
2008	2 473 736	-5 498	0,998	2 406 489	15 170	1,006
2009	2 138 623	-335 113	0,865	1 989 036	-417 453	0,827
2010	2 532 797	394 174	1,184	2 411 556	422 520	1,212
2011	2 878 691	345 894	1,137	2 687 563	276 007	1,114
2012	3 072 598	193 907	1,067	2 766 888	79 325	1,030
2013	3 174 704	102 106	1,033	2 823 485	56 597	1,020
2014	3 628 826	454 122	1,143	3 199 630	376 145	1,133
2015	3 883 249	254 423	1,070	3 477 000	277 370	1,087
2016	3 974 043	90 794	1,023	3 494 671	17 671	1,005
Průměr	x	x	5,3 %	x	x	4,2 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z tabulky č. 2 je zřejmé, že po celé sledované období saldo obchodní bilance vykazuje kladný vývoj tzn. že v každém roce hodnoty vývozu převyšovaly hodnoty dovozu. Nejtěsnější rozdíl obchodní bilance byl roku 2008, rozdíl mezi exportem a importem dosahoval 67 247 mil. Kč. Nejdůležitější informace ohledně salda obchodní bilance je jediný meziroční propad exportních a importních hodnot v letech 2008 a 2009, tento propad měla na svědomí krizová situace na evropských trzích a následná zmiňovaná recese. Od roku 2009 pokračoval vývoj obchodní bilance opět v kladných číslech.

Vývozní hodnoty v se v průměru navyšovaly meziročně o 5,3 %. Vývozní ztráta v období recese vykazovala 335 113 mil. Kč, tj. úbytek 13,5 %. Za nejprogresivnější výsledek můžeme označit rok 2010, kdy se český export znovu dostával z propadu a zaznamenal růst 18,4 %. V následujícím roku 2011 činil přírůstek 13,7 % a další významnou rostoucí hodnotu exportu vykazoval rok 2014, kde se export dostal na 14,3 %.

Import byl na tom z hlediska vývoje podobně jako export, můžeme z tabulky vyčíst opět propad ve stejném období 2008 a 2009 a to o 17,3 % vůči roku předchozímu. Průměrné meziroční tempo růstu se pohybovalo na hranici 4,2 %.

Tabulka 3: Analýza obchodní bilance ČR v letech 2007-2016 (v mil. Kč)

Rok	Hodnota obchodní bilance	Hodnota meziroční změny bilance	Řetězový index
2007	87 915	x	x
2008	67 246	-20 669	0,765
2009	149 587	82 341	2,224
2010	121 241	-28 346	0,811
2011	191 128	69 888	1,576
2012	305 710	114 581	1,600
2013	351 220	45 510	1,149
2014	429 195	77 976	1,222
2015	406 249	-22 947	0,947
2016	479 371	73 123	1,180
Průměr	x	x	20,5 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Součástí běžného účtu platební bilance státu je bezpochyby i obchodní bilance. Pro potřeby práce konkrétně zachycuje vývoj obchodní bilance ČR, tedy konkrétní rozdíl mezi exportem a importem zboží mezi českým a světovým hospodářstvím v cca posledních deseti letech. Obchodní bilance ČR nám dokáže sdělit, jak dobře si české hospodářství stojí v mezinárodním měřítku. Běžný účet platební bilance poskytuje informace nad rámec pohybu zboží v podobě pohybu a služeb, čistých investic a transferů.

V každém roce bylo dosaženo kladné obchodní bilance. Celkem můžeme z tabulky zjistit tři poklesy obchodní bilance mezi roky 2007-2008, 2009-2010 a 2014-2015. Rozdíly všech tří poklesů můžeme sledovat přibližně cca 20 000 mil. Kč. Rostoucí trend bilance lze přisoudit většímu počtu transakcí na poli mezinárodního obchodu, větší zapojení zahraničních investic do české ekonomiky, rostoucímu exportní expanze na trhy, pomoc státních zásahů ČNB k evalvací kurzu koruny vůči euru. Hodnota bilance za posledních deset téměř zešestinásobila na celkovou hodnotu 479 371 mil. Kč. Přičemž průměrné tempo růstu bylo 20,5 %. Dalším důležitým údajem je, že krytí dovozu vývozem se za sledovaných deset let zlepšilo o zhruba o 10 %. Největší zlepšení krytí dovozu vývozem nastalo na přelomu roku 2011-2012.

4.3 Teritoriální struktura

Ekonomika České republiky výrazně těží ze svého členství v Evropské Unii a společné obchodní politiky, kterou se snaží společně uplatňovat v rámci jednotného evropského trhu. Česká republika však stojí před zásadní otázkou vstupu do užšího jádra Evropské Unie a stát se tak dalším členem eurozóny. K tomuto kroku se Česká republika zavázala v roce 2003 pokud splní všechny ekonomické podmínky. K tomuto kroku nenahrává situace ve společnosti, která se k celému procesu přijetí společné evropské měny staví z větší části negativně. Nespornou výhodou naší ekonomiky je geologicko-ekonomická poloha v samotném „srdci“ Evropské Unie. Polohou ve středu evropského uskupení získává naše země tranzitní výhodu na všechny světové strany. V minulých letech se Česká republika orientovala převážně na obchod se státy Unie a západními ekonomickými mocnostmi. V posledních letech lze spatřit zvyšující se orientaci i na státy na východě, konkrétně větší zájem na obchodech se státy na asijském kontinentu.

Tabulka 4: Vývozu a dovozu ČR k zemím EU a mimo EU v letech 2007-2016 (v %)

Celkem	2007		2010		2012		2014		2016	
	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
EU	85,7	70,9	84,3	63,4	81,2	64,3	82,2	66,2	83,6	67,1
Mimo EU	14,3	29	15,6	36,2	18,7	35,2	17,8	33,2	16,3	32,2
Nespecifikováno	0	0,1	0,1	0,4	0,1	0,4	0,1	0,5	0,1	0,7

Zdroj: ČSÚ

V období 2007-2012 lze sledovat u hodnot vývoje exportu, který byl uskutečňovaný v rámci České republiky ve vztahu k členských zemí unie trend poklesu, rozdíl v tomto časovém úseku poklesl o 4,5 %. V roce 2014 byl zaznamenán růst, který pokračoval až do roku 2016. V tomto období opět narůstá význam evropského společného trhu a na konci roku 2016 vykazoval vývoz hodnotu 83,6 %, což znamená oproti počátečnímu roku ztrátu 2,1 %.

Vývoz České republiky uskutečňovaný vůči státům mimo EU dosahoval pozvolného meziročního růstu dle tabulky až ro roku 2012. Následně začal tento vývoz klesat až na úroveň 16,3 % roku 2016, přesto tato hodnota exportu vykazovala za sledované období deseti let růst celá 2 %.

Hodnoty dovozu České republiky ve vztahu k členským zemím unie za posledních deset celkově klesl o 3,8 %. Nejhlubší propad se uskutečnil v období mezi roky 2007-2010, kde ztráta dovozu činila 7,5 %. Mimoevropský dovoz v tomto časovém úseku rostl o 7,2 %. V celkovém úseku deseti let mimoevropský dovoz vykazoval bilanční nárůst 3,2 %. U nespécifikovaného dovozu se hodnota celkově zvýšila na sedminásobek.

Tabulka 5: Kontinentální rozložení zahraničního obchodu ČR (v %)

Kontinent	2007			2012			2016		
	obrat	vývoz	dovoz	obrat	vývoz	dovoz	obrat	vývoz	dovoz
	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Evropa	85,7	92,4	78,8	82,6	90,2	74,1	82,2	90,0	73,2
Asie	10,4	3,9	17,2	12,9	5,2	21,4	13,2	5,4	22,0
Afrika	0,7	0,8	0,6	0,8	0,9	0,6	0,8	1,0	0,6
Amerika	3,0	2,7	3,2	3,3	3,3	3,4	3,2	3,2	3,4
Oceánie	0,2	0,2	0,1	0,3	0,4	0,1	0,2	0,3	0,1
Nespécifikováno	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,4	0,3	0,1	0,7

Zdroj: ČSÚ

Z hlediska kontinentálního pojetí zahraničního obchodu ČR je patrné, že pro národní hospodářství je stále dominantním obchodním partnerem Evropa, která je z podstatné části zastoupena volným evropským trhem a společnou obchodní politikou EU. Z tabulky je patrné, že situace za posledních let ve vztahu k evropskému trhu vykazuje klesající hodnoty u obratu, vývozu a dovozu. Celková ztráta činila na obratu 3,5 %. Asijský trh v posledním desetiletí začal zaujímat stále větší pozici na celkovém zahraničním obchodu ČR. Zvyšující se tempo vykazovaly všechny tři hodnoty. Obrat s asijskými obchodními partnery vzrostl o 2,8 %. Na růstu obratu se nejvíce podílel český dovoz z Asie, který narostl o 4,8 %. Nejvýznamnějšími asijskými obchodními partnery je Čínská lidová republika, Jižní Korea a Japonsko.

Třetím nejvýznamnějším kontinentálním obchodním partnerem je Amerika, která vůči ČR vykazuje stabilní hodnoty. Podstatná část obchodu byla zastoupena Spojenými státy americkými. Africký kontinent znamená pro české obchodníky velice zajímavý trh se značným skrytým potenciálem, který nebyl dosud využit. ČR se snaží o neustálou podporu a vylepšení vzájemné spolupráce. Výsledkem tohoto snahy je celkové navýšení exportu na území Afriky. V roce 2016 činil export ČR do Afriky 1 %. Největší zastoupení z afrického kontinentu na český zahraniční obchod má Jižní Afrika, Egypt, Maroko,

Alžírsko, Nigérie. Mezinárodní obchodování se zeměmi Oceánie vykazuje poměrně stabilní vývoj.

4.3.1 Teritoriální struktura vývozu ČR

Tabulka 6: Teritoriální struktura vývozu ČR a její změny dle sledovaných teritorií (v %)

Souhrn českého obchodu	vývoz		Změna
	2007	2016	
Svět	100	100	
Vyspělé tržní ekonomiky	91,1	91	-0,1
Státy EU	85,2	83,6	-2,1
Rozvojové země	3,4	4,2	0,8
Evropské země s přechodovou ekonomikou vč. SNS	4,8	3,4	-1,4
Ostatní	0,6	1,3	0,7
Nespecifikováno	0,0	0,1	0,1

Zdroj: MPO, vlastní zpracování

Z tabulky č. 6 lze vysledovat, že za posledních 10 let došlo k drobným změnám v teritoriální struktuře vývozu zboží z ČR, oproti tomu potvrdily státy s vyspělými tržními ekonomikami svoje dominantní postavení. Z této třídy států nejvíce ztratila skupina států EU v důsledku zvyšující se importu do ČR z asijských zemí. Nadále došlo k poklesu u evropských zemí s přechodovou ekonomikou vč. SNS a nepatrnému zvýšení u rozvojových zemí. Během sledovaného desetiletí nedošlo k žádné zásadnímu výkyvu ani obměně pořadí mezi jednotlivými skupinami států.

Tabulka 7: Přehled nejvýznamnějších vývozních partnerů v letech 2007 a 2016

Vývoz 2007				Vývoz 2016			
Pořadí	Země	Hodnota vývozu v mil. Kč.	Podíl na vývozu v %	Pořadí	Země	Hodnota vývozu v mil. Kč.	Podíl na vývozu v %
1.	Německo	762 341	30,7	1.	Německo	1 286 269	32,4
2.	Slovensko	214 801	8,7	2.	Slovensko	333 252	8,4
3.	Polsko	147 054	5,9	3.	Polsko	229 000	5,8
4.	Francie	134 905	5,4	4.	Francie	206 455	5,2
5.	V. Británie	126 371	5,1	5.	V. Británie	206 374	5,2
6.	Itálie	121 545	4,9	6.	Itálie	169 243	4,3
7.	Rakousko	113 803	4,6	7.	Rakousko	168 312	4,2
8.	Nizozemí	92 686	3,7	8.	Maďarsko	114 202	2,9
9.	Maďarsko	77 627	3,1	9.	Nizozemí	114 177	2,9
10.	Belgie	70 273	2,8	10.	Španělsko	111 574	2,8

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Pořadí z tabulky potvrdilo, že nejdůležitějšími partnery pro export jsou státy EU. Nejdůležitější pozici vývozního partnera českého mezinárodního obchodu si udrželo Německo, které dokonce navýšilo exportní podíl na obchodních operacích o 1,7 %. V peněžním rozdílu německý exportní rozdíl činil 523 928 mil. Kč. I další sousední státy mají velmi důležitou roli. Na předních místech se udrželo i Slovensko a Polsko. Jedním ze států, do kterého se v horizontu deseti let podařilo vylepšit exportní bilanci je Velká Británie, kde rozdíl narostl o 0,1 % což v konečném důsledku činilo 80 003 mil. Kč. Pořadí na prvních sedmi místech se za deset let nezměnilo. Došlo pouze k prohození pozice Nizozemska a Maďarska, kdy Nizozemsko kleslo o jednu příčku a procentuální ztráta Maďarska nedosáhla většího manka, a proto po deseti letech Maďarsko obsadilo lepší umístění. Následně proběhla výměna, kde Belgie ztratila poslední pozici a nahradilo jí Španělsko. Z hlediska teritoriální struktury lze jednoznačně označit za nejvýznamnější partnery v Evropské unii své sousední státy.

4.3.2 Teritoriální struktura dovozu ČR

Tabulka 8: Teritoriální struktura dovozu ČR a její změny dle sledovaných teritorií (v %)

Souhrn českého obchodu	Dovoz		Změna
	2007	2016	
Svět	100	100	
Vyspělé tržní ekonomiky	79,3	74,4	-4,9
Státy EU	70,8	67,3	-3,5
Rozvojové země	5,8	8,1	2,3
Evropské země s přechodovou ekonomikou vč. SNS	6,9	3,8	-3,1
Ostatní	7,9	13,1	5,2
Nespecifikováno	0,1	0,7	0,6

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z tabulky č. 8 lze vysledovat, že hlavní importní skupinou byly státy EU, i když jejich podíl na dovozech se snížil o 4,9 %. Další skupinou, která zaznamenala ztrátu byly evropské země s přechodovou ekonomikou vč. SNS. Mezi skupinami nedošlo ke změně pořadí, pouze k procentnímu nárůstu u skupiny států s rozvojovými ekonomikami. Ostatní státy zaznamenaly největší nárůst importů do ČR, tuto skupinu převážně reprezentoval import z ČLR.

Tabulka 9: Přehled nejvýznamnějších dovozních partnerů v letech 2007 a 2016

Dovoz 2007				Dovoz 2016			
Pořadí	Země	Dovoz v mil. Kč.	Podíl na dovozu v %	Pořadí	Země	Dovoz v mil. Kč.	Podíl na dovozu %
1.	Německo	670 186	28	1.	Německo	919 869	26,5
2.	Čína	185 697	7,8	2.	Čína	434 016	12,5
3.	Polsko	137 150	5,7	3.	Polsko	287 995	8,3
4.	Slovensko	127 874	5,3	4.	Slovensko	176 234	5,1
5.	Itálie	114 176	4,8	5.	Itálie	148 880	4,3
6.	Rusko	114 049	4,8	6.	Francie	110 410	3,2
7.	Francie	110 012	4,6	7.	Nizozemí	101 700	2,9
8.	Nizozemí	92 712	3,9	8.	Rakousko	100 828	2,9
9.	Rakousko	91 087	3,8	9.	V. Británie	92 114	2,7
10.	Japonsko	77 538	3,2	10.	Korea	85 467	2,5

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Nejvýznamnějším partnerem z teritoriálního hlediska si svoji pozici udrželo opět Německo. U našeho hlavního dovozního partnera ČR uskutečnila přibližně čtvrtinu veškerého importu. Procentuální německý importní rozdíl se zmenšil o 1,5 %. Druhé místo patřilo po celou dobu Číně, která vykazala největší nárůst importu do ČR a to o 4,7 %. I u dovozu mají velmi silnou a stabilní pozici sousední státy. Nejlepší bilanci importu ze sousedních států vykazalo Polsko, které posílilo o 2,6 %, v peněžním vyjádření činil nárůst o 150 845 mil. Kč. Rusko, které patřilo mezi největší dovozce ztratilo postupem času svojí pozici. Bylo nahrazeno Francií a Nizozemskem. Dalším státem, který ztratil svoji pozici bylo Japonsko, které bylo nahrazeno jiným asijským státem a to Koreou. Během sledovaného desetiletí se Velká Británie dokázala prosadit na 9. místo hodnoty dovozu.

4.4 Komoditní struktura ČR

Komoditní struktura státu je ovlivněna především jeho polohou. Mezi další okolnosti, které mají značný podíl na komoditním obchodu je síla celého hospodářství včetně jednotlivých specializací odvětví průmyslu. Tyto faktory a mnoho dalších závisí na celkové konkurenceschopnosti prosadit své obchodní zájmy v rámci mezinárodního obchodu.

V práci jsem k analýze komoditní struktury zvolil rozdělení na dvě části. Práce sleduje komoditní strukturu vývozu, nejprve procentuální zastoupení jednotlivých tříd z hlediska nomenklatury SITC, později tato část zachycuje uskutečněné hodnoty za posledních deset let. V dalším kroku jsou pomocí indexů zaznamenané změny v komoditní struktuře a celkový její vývoj. Stejný postup analýzy je u platně u komoditní struktury dovozu.

4.4.1 Komoditní struktura vývozu ČR

Tabulka 10: Vývozní zastoupení jednotlivých tříd SITC na zahraničním obchodě za posledních deset let (v %)

Třída	Rok									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
SITC0	2,9	3,2	3,6	3	3,2	3,5	3,7	3,6	3,7	3,6
SITC1	0,6	0,7	0,8	0,7	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9
SITC2	2,6	2,6	2,7	3	2,8	2,8	2,7	2,4	2,2	2,1
SITC3	2,7	3,4	3,6	3,7	3,8	3,9	3,1	2,7	3	1,9
SITC4	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
SITC5	5,8	6	6,3	6,5	6,3	6,2	6,4	6,6	6,2	6
SITC6	20,2	19,5	17,8	17,2	17,6	17,3	17,3	16,5	15,8	15,4
SITC7	54,2	53,8	53,3	54,6	54,8	54,1	53,9	55	55,4	56,3
SITC8	10,8	10,7	11,8	11,1	10,7	11,1	11,8	11,8	12,3	13,3
SITC9	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

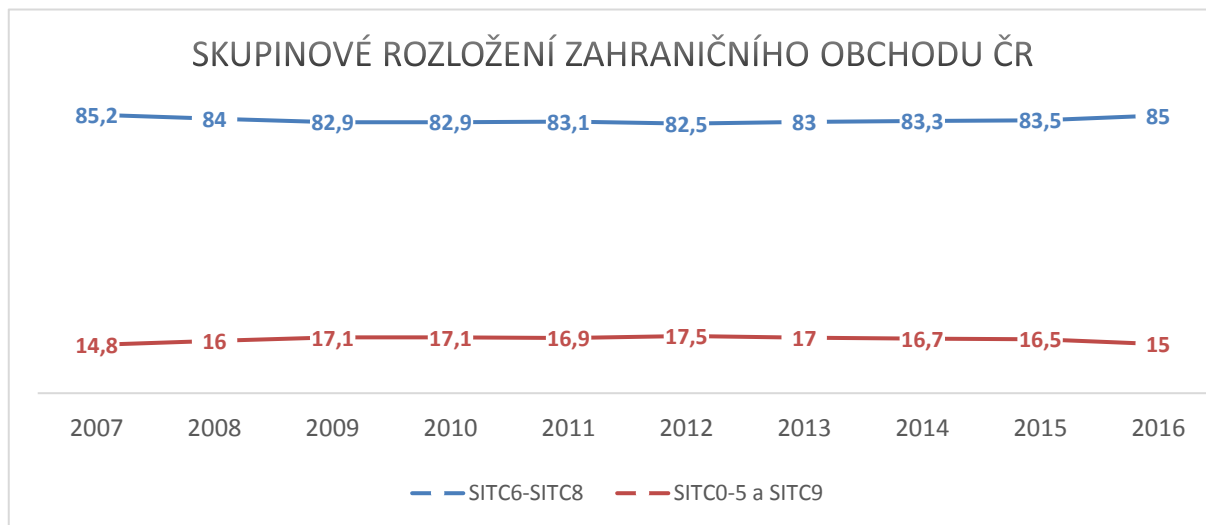
Zdroj: ČSÚ, MPO vlastní zpracování

Dominantní postavení v komoditní struktuře ČR měla ve sledovaném období třída 7 – stroje a přepravní zařízení, po celou dobu navíc vykazovala rostoucí tendenci až na úroveň 56,3 %. Celkově tato třída vzrostla o 2,1 %. Nejvíce tuto třídu ovlivňuje situace českého automobilového průmyslu, kterému se z hlediska posledních deseti let dařilo. Česká automobilová produkce se nejvíce vyvážela do Německa, Spojeného království, Slovenska a Francie. Nejvýznamnější pozici v této třídě zaujalo Německo, které si po celou dobu udrželo klíčovou roli strojírenského odbytu.

Druhou nejvýznamnější třídou komoditní struktury byla třída 6 – tržní výrobky tříděné hlavně dle druhu materiálu, která začala během desetiletí postupně klesat a oproti počátečnímu roku ztratila přibližně čtvrtinu, v přesnějším vyjádření 4,8 %. Hlavním odbytištěm SITC 6 byly státy EU. I v této třídě měl dominantní postavení vývoz do Německa. Třetí nejvýznamnější odbyt zaznamenala třída SITC 8 – různé průmyslové výrobky, která od počátečního roku zaznamenala růst o 2,5 %.

Graf 4: Přehled jednotlivých skupin podílející se na vývozu za období deseti let (v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf č. 6 znázorňuje dominanci hlavních vývozních tříd dle nomenklatury SITC. V grafu byly porovnávány skupiny SITC 6-SITC8 vůči SITC0-SITC5 a SITC9. Mezi skupinami se za desetiletí neuskutečnil významný výkyv mezi skupinami. Vývoz, skupiny 6 až 8 neklesl v žádném roce pod 80 %. Lze tedy označit třídy 6-8 za naprosto klíčové odvětví vývozu.

Tabulka 11: Komoditní struktura vývozu ČR k roku 2007 dle skupin SITC za období 2007-2010 (mil. Kč)

Rok	Potraviny a živá zvířata	Nápoje a tabák	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	Živočišné rostlinné oleje, tuky a vosky
2007	73 250	14 637	65 505	68 493	1 855
2008	77 940	16 385	64 649	84 290	2 816
2009	73 908	16 156	57 539	77 571	2 937
2010	76 266	16 781	75 908	93 874	4 592
2011	91 355	17 120	80 854	109 585	4 752
2012	108 057	19 873	86 439	118 705	9 177
2013	116 093	22 588	84 796	96 980	9 238
2014	130 369	27 363	88 863	98 804	10 376
2015	141 938	33 273	85 943	116 454	12 455
2016	141 423	35 858	81 522	77 019	13 682
Rok	Chemikálie a příbuzné výrobky, j. n.	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží	Komodity a předměty obchodu, j. n.
2007	145 479	505 125	1 330 908	260 011	833
2008	147 321	482 523	1 331 007	265 492	1 311
2009	136 420	376 391	1 145 473	250 201	2 027
2010	164 213	435 348	1 382 306	280 531	2 978
2011	180 176	507 775	1 576 337	307 201	3 536
2012	189 474	532 504	1 663 416	340 363	4 591
2013	202 517	550 360	1 710 900	374 028	7 205
2014	240 861	598 470	1 997 378	428 374	7 970
2015	240 559	614 013	2 153 063	476 288	9 263
2016	283 922	612 699	2 236 879	527 120	8 918

Zdroj: ČSÚ a MPO, vlastní zpracování

Tabulka 12: Bazická analýza exportu ČR k roku 2007 dle sledovaných skupin SITC (v %)

Rok	Potraviny a živá zvířata	Nápoje a tabák	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	Živočišné rostlinné oleje, tuky a vosky
2007	100	100	100	100	100
2008	106	112	99	123	152
2009	101	110	88	113	158
2010	104	115	116	137	248
2011	125	117	123	160	256
2012	148	136	132	173	495
2013	158	154	129	142	498
2014	178	187	136	144	559
2015	194	227	131	170	671
2016	193	245	124	112	738
Rok	Chemikálie a příbuzné výrobky, j. n.	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží	Komodity a předměty obchodu, j. n.
2007	100	100	100	100	100
2008	101	96	100	102	157
2009	94	75	86	96	243
2010	113	86	104	108	358
2011	124	101	118	118	424
2012	130	105	125	131	551
2013	139	109	129	144	865
2014	166	118	150	165	957
2015	165	122	162	183	1112
2016	195	121	168	203	1071

Zdroj: ČSÚ a MPO, vlastní zpracování

Z tabulky č. 11 a č. 12 lze spatřit u některých tříd mírný pokles, který zapříčinila krize, která nastala v EU. Napříč všemi třídami je evidentní trend lineárního růstu, mimo třídu SITC 3, která reprezentuje minerální paliva, maziva a příbuzné materiály, zde byly zaznamenány výkyvy exportních aktivit od roku 2011. U třídy 1 – potraviny a živá zvířata můžeme pozorovat razantní narůst, podle bazického indexu přesněji o 193 % což činilo 68 173 mil. Kč. Skupinou, která během deseti let prodělala jedno z neprogresivnějších temp

růstu na poli exportu byla skupina 2, zahrnující nápoje a tabák. Celkový přírůstek v tempo odvětví se vyšplhal podle bazického indexu na 245 %. Celková hodnota vyvážených nápojů s tabákem pak vrostla o 21 221 mil. Kč. V podobné situaci se ocitl i export skupiny 8 – průmyslové spotřební zboží, která dokázala export takřka zdvojnásobit na hodnotu 203 %. Z hlediska peněžního vyjádření se ale obě skupiny nedají porovnávat, neboť export průmyslového spotřebního zboží celkově vzrostl o 267 109 mil. Kč. Těsně pod dvousetprocentní hranicí zůstala třída SITC 5 zastupující chemické a příbuzné výrobky na úrovni 195 % s kladným rozdílem 138 443 mil. Kč. Nejdůležitějšími komoditami z hlediska vývozu je třída SITC 7, u které bazický index zjistil zlepšení oproti roku 2007 o 168 %. Z procentuálního hlediska však nejde o tak markantní rozdíl s porovnáním s ostatními skupinami, z hlediska finančních ukazatelů jsou vývozní čísla naprosto klíčová. Stroje a dopravní prostředky prokázaly zlepšení o 905 971 mil. Kč. Tím se potvrdilo, že skupina SITC 7 nadále drží svoje klíčové postavení v komoditní struktuře českého exportu. Nejdůležitější složkou a dopravních prostředků je postavení automobilového průmyslu. Z hlediska zastoupení 7. skupiny na celkovém exportu ČR, který je více než poloviční, že tato skupina má i prvotní postavení v komoditní struktuře dovozu. Velké zlepšení lze zpozorovat i u tříd 4 a 9, kde Česká republika dokázala svůj export několikanásobně navýšit.

Tabulka 13: Analýza vývozu exportu ČR dle řetězového indexu (v %)

Rok	Potraviny a živá zvířata	Nápoje a tabák	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	Živočišné rostlinné oleje, tuky a vosky
2007	x	x	x	x	x
2008	106	112	99	123	152
2009	95	99	89	92	104
2010	103	104	132	121	156
2011	120	102	107	117	103
2012	118	116	107	108	193
2013	107	114	98	82	101
2014	112	121	105	102	112
2015	109	122	97	118	120
2016	100	108	95	66	110
Rok	Chemikálie a příbuzné výrobky, j. n.	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží	Komodity a předměty obchodu, j. n.
2007	x	x	x	x	x
2008	101	96	100	102	157
2009	93	78	86	94	155
2010	120	116	121	112	147
2011	110	117	114	110	119
2012	105	105	106	111	130
2013	107	103	103	110	157
2014	119	109	117	115	111
2015	100	103	108	111	116
2016	118	100	104	111	96

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z tabulky č. 13 lze opět sledovat meziroční poklesy u už zmiňovaného roku 2009. V dalších skupinách lze sledovat stabilní vývoj doprovázen s mírným růstem, výjimku jsou třídy suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv a minerální paliva, maziva a příbuzné materiály. U těchto dvou tříd lze spatřit další meziroční poklesy.

4.4.2 Komoditní struktura dovozu ČR

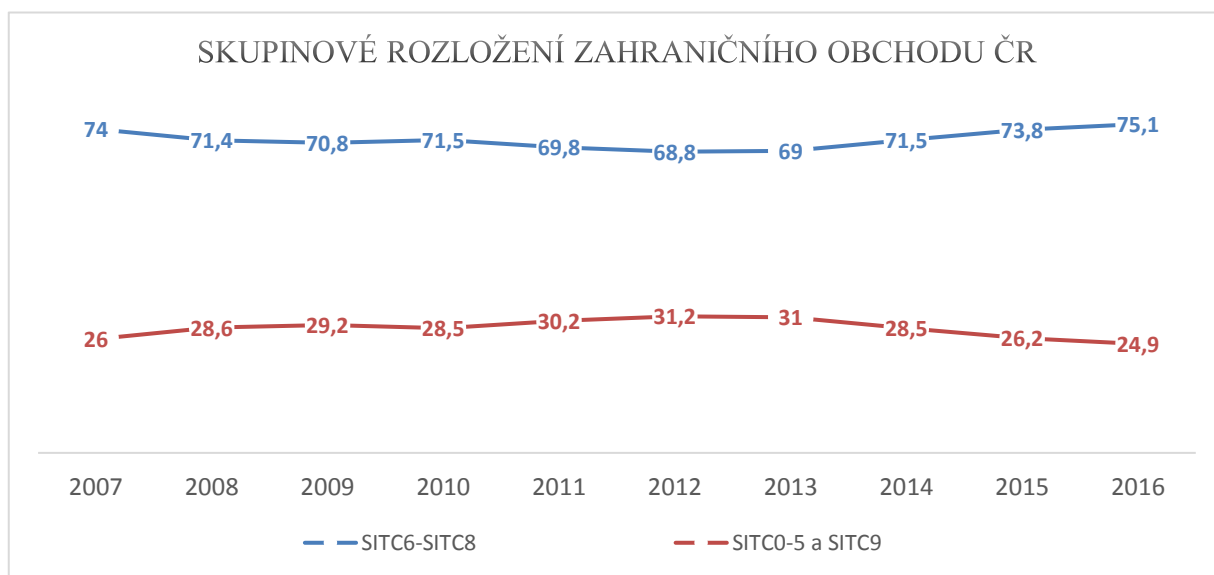
Tabulka 14: Dovození zastoupení jednotlivých tříd SITC na zahraničním obchodě za posledních deset let (v %)

Třída	Rok									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
SITC0	4,3	4,4	5,4	4,7	4,6	4,9	5,2	5	5	5
SITC1	0,7	0,5	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7
SITC2	2,4	2,7	2,2	2,7	3	2,9	2,8	2,5	2,2	2,1
SITC3	8	10,4	9,2	9,6	10,7	11,1	10,4	8,4	6,6	5
SITC4	0,1	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
SITC5	10,4	10,3	11,2	10,7	10,9	11,1	6,4	11,6	11,2	11,5
SITC6	20,9	19,7	17,7	17,8	18,2	17,8	17,9	17,6	17	16,9
SITC7	43	41,3	41,2	43,4	41,9	41,3	41	43,3	45,7	45,8
SITC8	10,1	10,4	11,9	10,3	9,7	9,7	10,1	10,6	11,1	12,4
SITC9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: ČSÚ a MPO vlastní zpracování

Nejvýznamnějšími skupinami importu se stala třída SITC 7, v tomto období se tedy nejvíce dovážely strojní zařízení. Celkový nárůst importu u této třídy činil 2,8 %. Následovaly třídy 5, 6, a 8, které se podílely na značném obratu celkového importu. Třída SITC 5 – chemikálie a třída SITC 8 – průmyslové spotřební zboží dokázaly svůj podíl na importu navýšit. V prvním případě o 1,1 %, v druhém 2,3 %. U tržních výrobků můžeme sledovat pokles v mezidobí o 4 %. Import za posledních deset let značně posílil. Jedním z klíčových importních partnerů se stala Čína, která obsadila druhou příčku mezi nejvýznamnějšími dovozci. Vývoz do Číny neroste stejným tempem, a tak se stala Čína státem, který nejvíce snižuje českou obchodní bilanci. Ostatní třídy měly minimální podíl na importu.

Graf 5: Přehled jednotlivých skupin podílející se na dovozu za období deseti let (v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Graf č. 7 vývozu zpracovaný z tabulky č. 11 poměrně vykazuje stabilní vývoj sledovaných skupin dovozu. Nejtěsnější rozdíl mezi skupinami byl roku 2013, však ani ten zásadně nevybočuje. V posledních třech sledovaných letech pozice SITC 6-8 posílily svojí pozici.

Tabulka 15: Komoditní struktura dovozu ČR dle skupin SITC za období 2007-2010 (mil. Kč)

Rok	Potraviny a živá zvířata	Nápoje a tabák	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	Živočišné rostlinné oleje, tuky a vosky
2007	102 214	15 713	55 907	191 105	3 279
2008	105 243	12 660	64 151	250 210	4 519
2009	106 901	13 452	44 790	183 966	5 476
2010	112 559	14 373	64 648	231 447	4 073
2011	123 162	16 345	80 072	286 233	5 904
2012	136 784	18 539	79 306	307 576	5 430
2013	145 766	19 824	78 332	292 337	6 824
2014	158 631	19 814	80 117	269 411	7 955
2015	173 607	23 479	75 982	228 182	9 231
2016	174 031	25 373	73 702	175 104	11 010
Rok	Chemikálie a příbuzné výrobky, j. n.	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží	Komodity a předměty obchodu, j. n.
2007	248 178	499 025	1 023 983	239 329	1 299
2008	247 101	474 479	994 812	251 284	2 032
2009	222 618	350 998	821 223	237 305	2 307
2010	257 351	430 281	1 046 030	247 443	3 352
2011	293 700	490 123	1 126 862	259 514	5 648
2012	307 017	493 687	1 143 512	267 494	7 545
2013	323 019	505 671	1 156 399	285 628	9 686
2014	371 459	561 565	1 384 051	337 683	8 942
2015	390 875	592 290	1 589 148	384 923	9 193
2016	400 182	591 173	1 601 864	433 254	8 978

Zdroj: ČSÚ a MPO, vlastní zpracování

Tabulka 16: Bazická analýza importu ČR k roku 2007 sledovaných skupin SITC (v %)

Rok	Potraviny a živá zvířata	Nápoje a tabák	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	Živočišné rostlinné oleje, tuky a vosky
2007	100	100	100	100	100
2008	103	81	115	131	138
2009	105	86	80	96	167
2010	110	91	116	121	124
2011	120	104	143	150	180
2012	134	118	142	161	166
2013	143	126	140	153	208
2014	155	126	143	141	243
2015	170	149	136	119	282
2016	170	161	132	92	336
Rok	Chemikálie a příbuzné výrobky, j. n.	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží	Komodity a předměty obchodu, j. n.
2007	100	100	100	100	100
2008	100	95	97	105	156
2009	90	70	80	99	178
2010	104	86	102	103	258
2011	118	98	110	108	435
2012	124	99	112	112	581
2013	130	101	113	119	746
2014	150	113	135	141	688
2015	157	119	155	161	708
2016	161	118	156	181	691

Zdroj: ČSÚ a MPO, vlastní zpracování

Tabulka č. 15 a č. 16 vypovídá z velké části, že v důsledku evropské krize se v roce 2009 snížilo množství dováženého zboží. Jen jediná třída dokázala s porovnávaným rokem 2007 dovést méně sledované komodity. Nejmenší import lze sledovat u třetí skupiny paliv, maziv a příbuzných materiálů, u kterých bazický index klesl oproti původní hodnotě na 92 %. Celková ztráta na dovozu činila 16 miliard Kč. Dovoz SITC 0 – potraviny a živá zvířata vrostl o 71 miliard Kč, což potvrzuje negativní vývoj, že Česká republika dováží stále více potravin a v tomto odvětví stále více roste záporné saldo obchodu s potravinami.

Mezi tradiční partnery s potravinami patří státy EU především pak Německo a Polsko. Stejně jako u vyváženého zboží, tak i u dováženého je možné spatřit zvětšení dovozu u tříd SITC 4 a SITC 9. Bazický index u těchto tříd vykazoval na konci roku hodnoty 258 % a 691 %. Významný růst lze také spatřit u SITC 1 – nápoje a tabák, kde od roku 2008 byl zaznamenán lineární trend růstu. Celkově pak bazický index k roku 2007 zaznamenal hodnotu 161 %.

Z hlediska finančního objemu je nejdůležitější dovoz skupiny 7 – stroje a dopravní prostředky, protože tvoří hlavní roli našeho vývozu, proto je patrné, že dovoz u této skupiny bude znovu tvořit významnou složku importu. Pozvolna se blíží k polovině objemu celého importovaného zboží. V roce 2016 už činil procentuální podíl na celkovém dovozu 45,8 %. Kromě roku 2008 a 2009, kdy bazický index zaznamenal propad, od roku 2010 lze pozorovat stoupající trend, který činil v konečném roce 2016 rozdíl oproti roku 2007 56 %. V peněžním vyjádření můžeme tento rozdíl zaznamenat na úrovni 577 881 mil. Kč. Významný nárůst můžeme pozorovat i u třídy 8 – průmyslové spotřební zboží. U těchto dvou tříd má klíčovou roli v jejich posílení orientace českých dovozců na asijský trh. Konkrétně navýšení obratu dovozu z Číny. Právě největší obraty dováženého zboží z čínského trhu obsahovaly v posledním desetiletí skupiny SITC 7 a SITC 8.

Tabulka 17: Analýza dovozu exportu ČR dle řetězového indexu (v %)

Rok	Potravin a živá zvířata	Nápoje a tabák	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	Živočišné rostlinné oleje, tuky a vosky
2007	x	x	x	x	x
2008	103	81	115	131	138
2009	102	106	70	74	121
2010	105	107	144	126	74
2011	109	114	124	124	145
2012	111	113	99	107	92
2013	107	107	99	95	126
2014	109	100	102	92	117
2015	109	118	95	85	116
2016	100	108	97	77	119
Rok	Chemikálie a příbuzné výrobky, j. n.	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží	Komodity a předměty obchodu, j. n.
2007	x	x	x	x	x
2008	100	95	97	105	156
2009	90	74	83	94	114
2010	116	123	127	104	145
2011	114	114	108	105	168
2012	105	101	101	103	134
2013	105	102	101	107	128
2014	115	111	120	118	92
2015	105	105	115	114	103
2016	102	100	101	113	98

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Řetězový index vykazoval sestupnou tendenci od roku 2011 v dovozu u skupiny s minerálními palivy, mazivy a příbuznými materiály. Zanedbatelné výkyvy lze sledovat i u skupiny nepoživatelných surovin, s výjimkou paliv. U ostatních skupin lze vypořádat, že se vyvíjeli z hlediska řetězového indexu stabilně a za sledované období nevykázaly více než tři snižující hodnoty.

4.5 Konkurenceschopnost dle Lafayova indexu ve vztahu skupin SITC a celkového obratu ČR v letech 2007-2016

Tabulka 18: Vývoj komparativních výhod dle Lafayova indexu:

2007										
SITC	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
LFI	-0,702	-0,037	0,089	-2,637	-0,028	-2,287	-0,353	5,596	0,371	-0,011
2016										
SITC	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
LFI	-0,708	0,088	-0,029	-1,53	0,015	-2,708	-0,746	5,203	0,431	-0,016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Tabulka č. 18 udává konkurenceschopnost dle jednotlivých tříd ve vztahu skupin SITC k celkovému obratu zahraničního obchodu roku 2007 a 2016. Porovnává tedy období sledovaných deseti let a vývoj komparativních výhod v rámci českého zahraničního obchodu. Tabulka dále zaznamenává vznik nových komparativních výhod a jejich vývoj během sledovaných deseti let, v poslední řadě pak poskytuje informace o síle jednotlivých skupin SITC v rámci zbožové struktury. Komparativní výhodu lze logicky pozorovat po celé sledované období u skupiny č. 7, neboť stroje a dopravní prostředky představují hlavní pilíř českého hospodářství a složku hlavních příjmů ze zahraničního obchodu. To také dokazují hodnoty v tabulce, které byly zjištěny pomocí Lafayova indexu, kdy komparativní výhoda je vyjádřena čísly 5,596 a 5,203. Jedná se o silnou dominanci a jednoznačně nám říká, že „pilotní lodí“ českého hospodářství je strojírenský průmysl. V roce 2007 lze sledovat komparativní výhodu nadále i u skupin č. 2 – suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv a č. 8 – průmyslové spotřební zboží. V celkovém souhrnu k roku 2007 lze tedy sledovat, že v české komoditní struktuře existovaly tři komparativní výhody. V roce 2016 ze zpracovaných výpočtu lze sledovat, že stále klíčovou roli hraje skupina č. 7. Důležitý byl také vývoj u skupiny č. 8, u které můžeme po deseti letech označit existenci komparativní výhody na celkovém obratu českého zahraničního obchodu. Tato skupina, zahrnující průmyslové spotřební zboží, zaznamenala za sledované desetiletí stabilní vývoj a můžeme ji označit za další oporu českého zahraničního obchodu. Oproti roku 2007 můžeme sledovat v roce 2016 existenci dvou dalších komparativních výhod. Konkrétně u skupiny č. 1 – nápoje a tabák a č. 4 – živočišné rostlinné oleje, tuky a vosky. U těchto skupin, kde vznikla za sledované období komparativní výhoda, lze sledovat posílení v rámci zahraničního obchodu České republiky, avšak můžeme tyto komparativní výhody při srovnání se skupinami č. 7 a č. 8, označit za spíše sporadické komparativní

výhody. Po deseti letech zanikla komparativní výhoda u skupiny č. 2 – suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv.

5 Závěr

Zahraníční obchod České republiky za posledních deset zaznamenal pozitivní růst na což poukazuje meziroční pozitivní vývoj obchodní bilance. Výrazně pak narostl celkový obrat zahraničního obchodu, jelikož se meziročně dařilo dovážet i vyvážet stále větší objem zboží. Jen za sledované období se celkový obrat zvedl takřka o polovinu. Tyto dva velmi důležité ukazatele potvrzují fakt, že zahraniční obchod je pro Českou republiku stále více důležitou složkou tuzemského hospodářství, které je stále více závislé na vývoji na zahraničních trzích. Negativním ekonomickým důkazem byla krize v období mezi roky 2007-2009, kdy hodnota obratu v roce 2009 klesla pod hranici roku 2007 v důsledku světové finanční krize. Po období ekonomické recese se český zahraniční obchod dokázal pomocí zahraničních investic, upravené proexportní politiky a podpory opět prosadit do kladných čísel. Podařilo se navyšovat meziroční obrat exportu, což opět vedlo ke zlepšujícímu se obchodnímu saldu.

Provedená analýza teritoriální struktury potvrdila velice silnou orientaci na společný trh se zeměmi Evropské unie, které mají největší podíl na zahraničním obchodě České republiky. Pozice Německa jakožto nejdůležitějšího obchodního partnera se za celé sledované období nezměnila. Důležitou roli v rámci teritoriální struktury hrají všechny sousední státy. Za další hlavní partnery ze sousedních zemí mimo Německa lze označit Slovensko a Polsko. Dalšími důležitými evropskými partnery jsou Francie, Spojené království a Itálie. Celkový vývoz do členských států Evropské unie dosáhl mírného propadu, ale hodnoty vývozu se vracejí zpět k původním, lze tedy tvrdit, že vývoj exportu byl stabilní. U dovozu se situace razantně změnila. Stejně jako u vývozu platí, že nejvíce dováženého zboží do České republiky směřovalo z evropského trhu. Celkově se ale podíl dovozu zvětšuje ve prospěch zemí mimo Evropskou unii. Více jak jedna třetina zboží je dovážena mimo evropský trh. Tento trend byl způsobem levným dovozem z Číny. Čínský trh se za deset let vyšplhal v rámci dovozu na druhou příčku nejvýznamnějších dovozních partnerů. Čína je obchodním partnerem, který během sledovaného období měl největší negativní vliv na obchodní bilanci České republiky.

V komoditní struktuře vývozu nebyl zaznamenán žádný razantní výkyv v jednotlivých třídách podle nomenklatury SITC. Nejvíce vyváženým artiklem se staly produkty strojírenského průmyslu, převážně pak automobilová produkce, strojní zařízení a elektronické produkty. Dalším důležitým zdrojem příjmů jsou produkty průmyslového spotřebního zboží a tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu. Tyto tři třídy ovlivňují

nejvíce kladné saldo zahraničního obchodu, je důležité, že nevykazují propady a situace v těchto odvětví se vyvíjí stabilně. Dovošní komoditní struktura potvrdila stále silnější závislost na dovozu potravin a živých zvířat, nápojů a tabáku. Saldo zahraničního obchodu třídy 0 – potravin a živých zvířat prokazuje problémy v podpoře zemědělství, z čehož vyplývá, že Česká republika má stále větší problém s potravinovou soběstačností. Z hlediska analýzy komoditní struktury vyplývá, že český zahraniční obchod je velmi úzce specializovaný na strojírenský odbyt na německý trh. Do budoucna může být nebezpečné se soustředit jen na strojírenství ve kterém má Česká republika komparativní výhodu. Na druhou stranu produkce strojírenství představuje klíčovou složku zahraničního obchodu a je důležité, aby tomu bylo tak i nadále.

Je důležité, aby Česká republika využila své výhody jako jsou levné vstupy, levná pracovní síla v porovnání se západním trhem a poloha ve středu Evropy k rozvoji dalších odvětví. Dále je důležité produkovat statky se stále větší přidanou hodnotou, tak aby zboží putující na zahraniční trhy bylo stále více konkurenceschopné. K otevřenosti na zahraniční trhy přispěla i devalvace České národní banky, která se snažila podpořit exportéry. Tyto faktory jsou do budoucna pro Českou republiku naprosto klíčové ve vztahu k budoucímu vývoji zahraničního obchodu. Z vyprodukovaných analýz můžeme pozorovat, že Česká republika se čím dál tím víc přibližuje nejvyspělejší ekonomikám a dochází stále k většímu propojení v rámci silnější globalizace zahraničního obchodu. Orientace na ostatní trhy lze považovat za úspěšný krok k tolik potřebné rozmanitosti zahraničního obchodu.

Závěrem lze říci, že bude naprosto klíčové do budoucna udržet ekonomické vazby se státy Evropské unie, aby Česká republika mohla uskutečňovat směnu zboží v rámci společného evropského trhu a začít stále více podporovat jiná produkční odvětví, aby byly minimalizovány dopady v případě výkyvu poptávky u strojírenského průmyslu, kde má Česká republika největší komparativní výhodu.

6 Seznam použité literatury

- FAJMON, H. a kol. *Vznik EFTA. Padesát let poté*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. 167 s. SBN 978-80-87806-41-8.
- FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945–2008)*. Praha: C. H. Beck, 2009. 246 s. ISBN 978-80-7400-128-4.
- HARMÁČEK, J. *Teorie, realita a rozvojové souvislosti ekonomického růstu v nejméně rozvinutých zemích*. 286 s. Olomouc: Univerzita Palackého, 2016. ISBN 978-80-244-5095-7.
- HOLMAN, R. *Transformace české ekonomiky: V komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. 108 s. ISBN 80-9027795-2.
- JUREČKA, V. a kol. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-9265-6.
- KALÍNSKÁ, E. a kol. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3396-8.
- MULAČOVÁ, V., MULAČ, P. a kol. *Obchodní podnikání v 21. století*. Praha: Grada, 2013. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.
- SVATOŠ, M. a kol. *Zahraniční obchod. Teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. 368 s. ISBN 978-80-247-6732-1.
- ŠTĚRBOVÁ, L. a kol. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. 368j s. ISBN 978-80-247-4694-4.
- TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vyd. Praha: Linde, 2006. 287 s. ISBN 80-7201-631-8.

Elektronické zdroje

- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Přímé zahraniční investice*. [online] 2017 [citace 2017-11-17]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vývoj zahraničního obchodu České republiky od jejího vstupu do Evropské unie do roku 2013*. [online] 2014 [citace 2017-11-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20542677/241005-14k_c.pdf/fdd05e94-75ad-4f6c-b6f5-915d9cc4d4b5?version=1.0
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zahraniční obchod – metodika*. [online] 3.11.2017 [citace 2017-11-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zo>
- EUROSKOP. *Obchodní politika*. [online] 2017. [citace 2017-11-15]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/680/sekce/obchodni-politika/>
- JANDOVÁ, M. *Vývoj komoditních, teritoriálních a institucionálních aspektů zahraničního obchodu ČR* [online] 2006 [citace 2017-11-17]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-20.pdf>
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Preferenční obchodní vztahy EU s třetími zeměmi*. [online] 2015. [citace 2017-11-16]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/dohody-o-v-olnem-obchodu/preferencni-obchodni-vztahy-eu-s-tretimi-zememi--92562/>
- MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Koncepce zahraniční politiky ČR*. [online] 13.7.2015. [citace 2017-11-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html
- WHITE, S., MICHALOPOULOS, S. *Společná zemědělská politika: Od semínek až ke sklizni po roce 2020*. Euractiv.cz. [online] 21.9.2017 [citace 2017-11-14]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/factsheet/zemedelstvi/spolecna-zemedelska-politika-od-seminek-az-ke-sklizni-po-roce-2020/>

7 Přílohy

Příloha 1 Podklady pro výpočet LFI indexu pro rok 2007	59
Příloha 2 Podklady pro výpočet LFI indexu pro rok 2016	60

Příloha 1 Podklady pro výpočet LFI indexu pro rok 2007

Celkový zahraniční obchod ČR	Vývoz	Dovoz
	2007	2007
	2 479 234	2 391 319
SITC0	71 874	102 934
SITC1	14 457	15 723
SITC2	64 864	58 316
SITC3	67 542	191 316
SITC4	2 050	3 327
SITC5	144 154	248 458
SITC6	501 111	500 237
SITC7	1 343 396	1 028 045
SITC8	268 956	241 654
SITC9	830	1 309

Zdroj: MPO, vlastní zpracování

Příloha 2 Podklady pro výpočet LFI indexu pro rok 2016

Standardní mezinárodní klasifikace zboží	Obrat	Vývoz	Dovoz
	7 468 714	3 974 043	3 494 671
0 potraviny a živá zvířata	315 454	141 423	174 031
1 nápoje a tabák	61 231	35 858	25 373
2 suroviny nepoživatelné	155 224	81 522	73 702
3 minerální paliva, maziva	252 123	77 019	175 104
4 živočišné a rostlinné oleje	24 692	13 682	11 010
5 chemické výrobky	639 104	238 922	400 182
6 polotovary a materiály	1 203 873	612 699	591 173
7 stroje a dopravní prostředky	3 838 743	2 236 879	1 601 864
8 průmyslové spotřební zboží	960 375	527 120	433 254
9 komodity nezatříděné	17 896	8 918	8 978

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování